לשון און לעבן

חודש־ושרנאל פאר ליטעראטור, פיראשעפט, שפנסס און שלמור.

עדיטר ד׳ ווענס מ״ו בוחעלסטעד יארגאנג יחיד נומ׳ לאנדאן

ראשעדיט פון א. ב. שטיינבעל

אינהאלט:

ז שלום עם. ב דער בוחנרטיסטער פון ירושלים. ז קופער
1 אויסגרבישונגען פון ישראל ..... מ״
5 ז קרוז (ז שטיפן פרבנם פון דער בעלאל־פרל) .....
6 מיינע שיך (ליד) ..... רקודה אפשטיין
7 שן אויסגעגיסנע „חולהי ז שטיפן־שרבנם פון די תקופה ....
8 ירושלים (ליד) ..... יוסף אפרלשטיין
9 אינע ווינקל פון (חליאבינער נאמען בילדער) ..... יוסף טרוגן
11 דאמנע (ליד) ..... פרנא מרגוס שטיינבעל־פיליר
12 אבשל אין נבוקים ז ישעליר (ליד) ..... מנה ענבר
13 חיישבעל (ליד) ..... חיים מאכבער
14 ווערטלעך פיש (מעשה) ..... קלע הילבערג
15 מי אמן ביחיל ..... מ. אפלבוים
16 שלומען (ליד) ..... א. ב. שטיינבעל
20 קפיר — קנרים פארשאפטער ..... דוד ...
24 ר׳ ת. ביקנער און הלל ביאליק ..... אפרים ...
26 מעה קיבר — בי דיין יחיליר ..... א. ...
30 דניאל אפרסקי — ביאגער פון הנבראשים און פארטרעטער ..... א. ...
33 ב. פרוליות. לעבשבער פון ירושלים און הבראקאיר בוך.. יוסף הלל לעמיר
34 בוצאון פרוליות (בילד) ....
ביכער פון עמרעם (פאפנבריפס שטרעטשע לאנד) ; חיי שלינגערס
36 אין אמריקה ..... יעקב ר׳ ביאליק
40 דריי קעגנע. פרוי ביכער (לעגענדע) ..... אליהו אפשטיין
פון בשאל בים ירושלים (ראשעם חנגן די אלטרעמענטע קאמבראקע)
43 יוסף ארגאלי
46 מעקעלי בלעקשטאק ..... אלבאריקי
47 הקדש בעריבקי (נאך איין דרעמבריינג אין לאנדאן) ..... א.
48 ביבליאגראפיע אבבקי די קלעגטריקע שבח (אנטרעפאנ)

פריים 1 שילינג און 6 פענס

אבאנאמענטפריים 19/6 פאר א יאר

אין אמעריקא 3 דאלאר א יאר

By Appointment, Dealer in Antiques to H.M. Queen Mary

CAMEO CORNER

ALMANAC OF JEWELS

exhibited monthly in the main window

January	Renaissance Jewellery.
February	Boxes.
March	Sculpture by Meshah Oved.
April	Curios.
May	Stuart Jewellery.
June	Children's Jewellery.
July	Cameos and Intaglios.
August	Georgian and Victorian Jewellery.
September	Antique Jewish Ornaments.
October	Oriental Jewellery.
November	Precious and semi-precious Stones.
December	Devotional Jewels and Christmas Presents.

26 MUSEUM STREET, LONDON, W.C.1

Museum 0931

CLOSED ALL DAY SATURDAYS

LEYTON KNITWEAR CO. LTD.

MANUFACTURERS OF KNITTED GOODS OF SPORTSWEAR

IMPORT · · EXPORT

238 Lea Bridge Road - Leyton, London, E.10

Telephone: STAMford HILL 2938

IDEAL TRIMMINGS LTD.

Manufacturers of Shoulder Pads and Fancy Goods

Prompt Deliveries

115-120 CLAPTON COMMON, LONDON, E.5

Published and Edited by A. N. Stencl, 50, Philpot St., London, E.1

Printed in England by the Naxid Press, 129-131 Cavell St., London, E.1

לשון און לעבן

אורגן פאר ליטעראטור, טעאטער, קונסט און קולטור.

נומער ד (תקנט אז) צוויי־לעטער יאָרגאַנג יולי (תמוז) תש״ז

צו שלום אש׳ס באַזוך אין לאָנדאָן

שלום אש׳ס אין דער הייסטער פריי־ווינקל אינדעם דאָ צו נאָכדעם פיר יאָר נאָך דער אַרבעט פאַר אַן אייגנס, הערלעכן ווינקל מיט אַלע דאָ אין לאָנדאָן, פיר באַגריסן די קומענדע נעסטס פון טראַדיציאָנעלן -מאַנדאַט לעלוסי אין -ביזנעס הבאתי.

דו דורך דער טיטל אַל ביזנעס דיין אויסגעטריבן, ווייל אַלטרעגס, צו אַמיל. אַלזאָ, מיט רעכט. כאַליבנס די אַפּיזיציאָנעלן. דער הערלעכקייט אין דער עיקר דאָס מאַנען פון אַרבן — אַלץ נאָך הערלעכ. דיבער. דאָס ניסט דער אויסגעבן מרבלעכער טונקל אַרום אַרבן. דאָלט דאָס ״דיסאַלעכע לאַנדאָן אויסגעגעבן די נעמען מיט פריידיקער אַלזאָ. דאָרים נאָך אַז דאָס יאָר אויסגעגעבן דער נאַרעכער נעבערדיקייט אין שלום אש׳ס. דאָס טרעפן פיסטער אַזאַ דאָס אין דער יידישער לעטעראַטור.

אין אַרץ, די אַמעריקאַנער דאָס שטראַבן אַרום אין אַן אַרבן אין אַלץ נאָך אַלץ אַנגעלייגט מיט יידישן לייבנער. צו אַז נאָך אַלץ דער מיינונג בעלייבנ׳ נעמ׳ מיט יידישן צילם. טראָץ די מאַסיוועס. דאָס מיט אַז אַזאַן אויס.

דאָס אויך דאָס געלייגט דין -נאָך אין נאַרוק. דאָס אויך אויך נאָך אין דאָס בוך פריידיקלייכט אַזאַ די נעקאָלטיקע לעבן דיין. אַזאַ. מיט יידישן נאָך אַלץ. דער הערלעכן צו דאָס נעקאָלט נעבעדן דין נעמען נאָך אויסן יידישן לייבנער. נאָך אויך אויסן נעטעיידישן. ביי הערלעכן צו אַז אויך טעמערן אַנטפּלעכן. אויף אַלץ נעטראָבן.

אַז דאָס נאָך אַ טעמען. נאָך אַ הערלעכ. דאָס דיך אַזאַ בעטרעפן נעטראָבן. דאָס דין אַרעקטראָפּ נאָך נעטעיידישן. פאַרן קרעטלעכן לייבנער. ביי מיט אויך אַרויסגעבראַכטן אַז דאָס נעמיל אַז אַזאַ. אויב נעמען מיט אַז דער קרעטלעכער בער הייסן פעראַן. אין מיט אַז דעם אַז דער נאָכגעבן נאָכגעמ.

אַזוי דאָס אַ טייטער. אַרבעטרעכט אין אַלץ טראָבן. דאָס דער הערץ הערץ דיינן -בעטן טעלעפון אין דער לייבנער עיקל דיך אין די בילדאָנען. טראָבן שוין אַ טעטיל אַזוי נאָר דין לייבנער פונלעכן אין אַר טראָבן שוין בעלאַן אין אַנדערע נעטרעטן. אין אַלץ אַז דער יידישער טייטער מיט אַ עלעמענט — מיט דין אויגנבליקנער אַזבעטיקייט. די אַז בעטראָבן אין דער הערלעכ׳ נעמען ווי די דעמער. די קאַראַב אין בעלי־יקאַר. מיט קרעטלעכער מיטע.

אויב קומען מיט טעגנס אַז אַזאַ. אין בעם שוין אַן אַ נאָכן אַנדערן אַלזאָ. טיטל אין כאַראַקטער... אַבער נעמען אויבן מיטן דער.

אַז די נעקאָלטיקע דעמאָנס דערנאָך אַזאַ בעלאַן יעדאָל. אין דער אַז מיט

מרייגס פון יידיש לשון

דינסטיק דעם פונטן יולי, תש״ז אויגנס

גאָלא קאָנצערט

מיינבי האַל, טאָטענהעם קורט רד. א.ו.

מיט די באַרילמטע אַרטיסטן פון קונסטלער:

די מעמבערין
רות בעטינגער

די אַקטיאָר
סיליא ספּענסער

דער אַקטיאָר
ייִדל באַלדבעטיג

דער ווינער
איזאַק באַדער

כילעס פון נגן. אַז. כיז זיי סיליגנ — ביי דער קאַסע.

דאָס. אַדרעסאַר: 34, Ilchester, 193, Elvering Rd., Upper Clapton, E.5

דער באַלא קאָנצערט אין מיינבי האַל

די מרייגס פון יידיש לשון הערלעכן ביינען אַז דער דאָ אין דער ייִדישע לעטעראַטור עבנת באַמיטאַנס אין אַנדערע קולטור אַנדערן שטעלטנען. מיט אַרויסגעבן פון לעטעראַטור ״מעמיגאַל״ ״לשון און לעבן״. דאָנען בעגעגייס פאַר מיינטיגן דינסטיק, דעם פונטן יולי, תש״ז. אין מיינבי האַל, קאָנצערטעל מסריגס. א.ו. אַ גאָלא קאָנצערט מיט באַרילמטע קונסטלער. אַז אַזאַנס פון נגן, בעגאַנג אין מיטיק.

דער אַרטיסט ייִדל באַלדבעטיג אין דער אַמעריקאַנער דעמער אַזאַן באַרער דעלן דינגען אַנפּלעק אין קונסט לייבנער. די מעמבערין רות בעטינגער מיט אַזיכ מיטאַלינ דעם אַזיסגרין ייִדיש. כינגיטיג אין אַרטיטיג מעגנ. די קלאַסיש קונסטלעטיג סיליא ספּענסער דעם מאַזיל קלאַסיטיג מיטיק.

די אַזאַנס פון ״מרייגס פון ייִדיש לשון״ דאָן זיך מיט בעריגס בעגאַנס אויף דער ייִדישער דאָס מיט ייִדיש מיטיג אין קונסטלעטיג אַרטיקלען; אין מען דאָרף אויך נישט באַרגעסן, אַז דער אַזיגער אַזאַן דאָס קונסט. העלעס אויך דאָרפלינ אין באַטאַקיגל די ייִדישיג קולטור אַרבעס אויף דער הונגער ייִדישער נאָס.

דער קאָנצערט אין דער לעבאַנער אין מיינבי מעגאַן אין מיר ווינען דאָכער אַז אַלץ אַנטגעג אַליינס דעלן קומען אין אויך מיטבראַנגען ייִדיש אַריינס אין באַהאַנגעג. כיי דער אַזאַנס דאָר דאָס אין נעלאַריגס דעראַלן.

אין אַלץ עניינס, אַנבאַהאַנגס אין נעלאַריגס בעגס אַזיר דיך אַז דאָס אויגן אַזיגן אַרויגס פון אַנגער מעגקעגאַר,

N. RUBIN, 193 Evering Road, Upper Clapton, E.5.

דאס אלץ דינט הערץ דינען מיר. דאס דאס אונז געמאכט צו דעם גרינדן
שליינבער מיט א העלדענבלוט — נאלאנט אליין נבמנט נאר נישט! און נאר
מער. אמרא די נקראלטיקע לינבמאנט דאס דאס אלץ מער נבמאטיקס דינט
שמונים כחות און אלץ כטארקער באגלינלט זיין פאלאנט.

דאס נאלץ דיינט נה. און אט איז דיך נחתנא און דעם כאזיאס. און דעם
-בחים אנים אל אנים ו׳ יחאים דאבא איז דאך דאס טארקנקע. דאס כזאר
ליגדיקע ביי אנן. דאס דאס אום אריינגעדינט. נון דער דיינלינליק. אבנער
אלץ טארקנען נון דער הערלנ. אבנער אלץ אנקאנען — — — —

און איז דאס נישט אז אדאנינ מנים שיטאל: א דאנען דאס און דער
ארינגלער טאראך הערם נר. טים פאריטנס איניקע מרינס עקנמפלאן.
הערם נר. און די אבנרינגנינגס פאריטנס און מיליאנען . . .

הבער. דאן נישט די הערץ אדום די אנרינגלעקיים און דאס קאמען מון
אנרן — און דער ידידנער נעגינטנע הערם עם דאנגנטלער בליינן כחתנא אן
עמאנאר. ווי די ווילדע הענגנס אדום כבנם אלץ נרינטע אנרינגלעקיינן מון
ווילדע קנאים אן בעלי קנאה — מון א כאנטנע נאנר אן מרנטה׳ונבער מנים
-נאחדנטר. דאלם דער אנ׳ובילנאים נבנאנן די נאנינגנטנאנינ מון דער
ידידנער ליבנאנר. דאנ דאנם דורך אנן דערנייבם נרים פנאלאריינגם
און אנינגנגנים און אלץ טארנאנ. נבנאנן דער יום טוב מון ידידנן מנאלם.
דאס עם דאנם מון ניך אדידנגנגנם א ניך מים אנא באריינגן הנלנ׳נאנם.

אבנער אזי איז מנין. אבנים. דער מיל מנים ידידנן מנאלם. אז אלץ דינגנ
קבמנת מיזן בנבנטנרם הנרנ? און ליגנ עם נישט אויך און דעם אנטנרנם
מון נאנבנע מידנגנקע אדנבאלאנקע. דאס ניקר אנטנרנם איז אלץ מער און
מער אז דנינדנדיגן דעם מרנבנים מון ידידנן נאנם? און מון דער ידידנער
ליטנראנר. אנטנרנדיגן די הערץ אדום אנם אלץ מער און דעם מנהל אלץ
מער אדבנדנגר!...

דאנרים ווי אזי דער שליינבער מרים און אזי מנאלער נבנאלער ווען אר
שליינבם מראנם ידידנ?... מר מיז מנן אדם. דעם שליינבער נאנרנאנן בים
מנאלם און אנטנרנגנגנן א כנר׳ידיר מנאל...

אבער דאך עם אנטר בנבנער אנטנגנאנם הנרן. ווי א מינבאל. ווי א
ניידנע זכיה נאנן נרנגנן ידידנן שליינבנלער מון דער ידידנער ליבנאנר
מיר. מון אנטנרנ מנב — און איז דאס הנרם אם נישט דער מינבאל מון אנ׳
הנרנ מנב? — אר און א ביים הנן דין מנאלם דאס אנידנבנגנאנם אנא לנאלנאר
לע נאנבאנטראנם — א נאנבאלידנם ידידנ. די הנלנ שטיינ! — דאלן ידידנ
מנבנם אדום דין אנטנרנלנבקיים בנבנער אנידנבנגנאנם הנרן?

נאנבנ א יובל׳נבנאנה מון א מידנ ידידנן שליינבער. בלידנבם דער מנה מון
מנה דער יום מנב מון דער ליבנראנר נישט קין דין אנטנרנלנבנ. אבער דער
-מנר אנבי בנידנ׳ אז דאך הל דר א מינבאל אדיר א שליינבער דאס איז אזי
מנלקנאנם אן אדנם בים דין לנבנם הנרנ און אן דין נאנם אבנערן ידידנן
מנאלם דר מלים אנם

צום באזוך פונם ביירגערמייסטער פון ירושלים ש. ז. שרגאי
ביי אונז דא אין ענגלאנד

בנזיל איז די הערלן פארטרעטער אונם און אונז נאר׳טענלענם בטחים
און מנטראליזנם פון אן פארשלגלם. און אין ישראל און דאר — נאר דנם
בנקאריגן טריאנטרבנג טנם טרנקנקר בן׳מריין אונבער דער -אנסנ׳ריר —
אלגרינג -בטרי׳ (אין בנבנם פרינטנ...) מר דער ידידנלנבער בנן אלגר
ירושלים נאל נאר שנין אנינן נאנ׳ארינם.

אין נאנלנ באמת דאס נאר א מינבנה דאנן מיר נאר מים די ערר הנדנקנ.
בים אלנ׳ירושלים. מים דער מיחל מנרנר — מים דער פארנטאנלנרנער דר
באדר בנבל נם אנינגנן! — בנבנת דא דאנגילם ניך אן מיליאנען אן מיליארדן.
א פארנדיר דאס באמת צו לאנן! באדר בנבל נם אן הנרנ׳ר פארנבנדר.
די אלנם -טארנבנ׳ נבנלער דאדם. מים די ישרנה. בנר׳ בדידנלנר מינן
-מנרנבנ׳ אן ,ליידנבנ׳ באדר אן באמת ידידנן מים נבנדן נאר -מנבלנר.
נאר מלנמרים מים אידנבנבנרנבנם הנבם. אבנער אנבם -בנבנר׳ אן אנדר
הנרידנבנם׳נבנידנבם. מנדנאנם אן פארנ׳אנבנרנבנ. מים אנאל׳ד׳ד׳נבנבאן
אן נבנדנאל אדנבנ׳נאנבאן! מ׳נבנרנב נבנאנם דאדם די בנדנל׳נבנר׳נ. א
נבנבא׳בנידנר דר מלנן נבנבא׳בנידנן!

אלנ׳ירושלים איז א בנבנם נאר תהלים׳נאנבנר אן ידידנם ליבנל׳נבנידנבנר!
נאר דער נידנר מנ׳ידנבנן׳נבנבנבנא׳נאנבנבנם הנלן מיר אנבנבנבידנן א הר׳
בנן. אן די מנלנבנר הנלן שנידנבנ. שנין אן די אנידנבנבנבנבנם מנהנבנר
בלנבלנבר אלין הנבם בם אן דער הנלם בנבלידנבנן. נאנבנ דר דר מנים שנידנם:
-מ׳ בנבנן הנבא תנידנ׳.

ביי אנא בנבנלנאנבר אנידנבנבנלנבנ אן נאנידנלנר. אן די אנידנבנבנבנ
מנראנבנבנבנבר אן בלידנבנ מיר׳בר הנבן נבנדר נבנידנבנ. בנבנת די נאנבנבן אנדם
ידידנן. אר א מ׳נבנבנבנר קנבנן אן ידידנבנבנר דר די נאנבנבנ אלנ׳ירנבנבנ.
אנב אנבנבנבנ. הנלם דנן די שנבנבן ירושלים. די נבנבנבנ נון אנ׳ישראל. נון
ידידנן נאלנ. נבידנבנ׳ן אנידנבנבנבנבנבנ בנבנ לנבנבנידנן לידנן הנלנבנן דנן בנם
אנינבנ׳ נבנבנבנ. די נבנדר ישראל. ד׳ אנידנבנבנבנבנ. א לנבנבנידנבנ. א נאנבנבנ —
די -נבנר הנלנבנ׳!

אבנער אבנבנ אר מיר נבנבנ דנבנ נידנבנ ביידנבנבנידנבנר נון ירושלים. א
ידידנלנבנן ידר בנם א ידידנבנן דנבנדר בנבנם׳ א נבנלנאנבנבנר׳ נידנבנ אן נאנבנבנ
אנבנבנידנבנן אן אן אנידנבנבנבנבנבנבנבנ׳ן. נאר נאר אבנבנ אן בנבנבנלנידנבנ
ישראנבנ׳ אן בנדר מ׳נבנבנבנ. אבנ אידנבנר דנבנ נאנבנבנבנ׳ן נבנבנבנא. אר אן אלנ׳
ירושלים. אן דנבנ דר הנבנבנ׳. ידנבנן אלנ׳ נבנבנבנ אן נבנבנבנ׳ן נאר אידנבנ
שנאנבנבנ בלנבנלנבר נאר נידנבנ׳ן אן די נבנאנ׳נבנבנ׳ן דר אידנבנבנבנבנבנ.

נאר אידנבנבידנבנבנ נידנבנבנ׳ן שלנבר. נאר אנבנבנידנבנבנ׳ן מידנבנבנ. נאר
נבנבנבנבנבנבנבנ

צום באזוך טונס בירגערמייסטער פון ירושלים ש. ז. שרגאי
ביי אונז דא אין קנגלאנד

בנוגע אז די יקלס פארשטעלט אונז אויף פאר־שטענדלעכע בטחונס
און פעסטיגקייטס און אין פארבלעכס. און אין ישראל אז דאר — נאר דעם
צעפארטיגן פריאנטיגן טונס פרעזיגער בן־גוריון אבער דער „אשכ׳שיר״ —
אלגעמיין „בסדר״ (אין בעסטן פריינט...) אז דער יידישלעבער עכ׳ן אלגי
ירושלים ואל נאר עטיין אויטן נאר־פרינט.

אין נעקע באנות, האט נאר א שייכות האבן ביד נאר מיט די ציר הצעיקה.
מיט אלטירושלים. מיט דער בחול נערבי — מיט דער פארבלעכטערטער דבי
מאיר בעל נס אויסלעכן! — בעטנת דא הגדולים ווך אין מיליאנען אין מיליאנען.

א פארגליך האט באמת צו לאכן: באמיר בעל נס אין הגדרי פארבלעכטי ב.
די אלטע „פארבלעכי״ נעמלעך דאנט. מיט די ישיבות. מיט פרומקעלער מיטן
„שטיבלעך״ אין „לוינגי״ בארד אין מאנט ווינען מיט נעמען מאי „מעגלעכי״
מאי שלעפטרס מיט אויבנפארבלעכטע הבנה. אבער אצט „בנטלי״ אין אנדי
וועדיגעס־נעבייגעס. מיטאנטס אין פארבראכטסיטס. מיט אמליי־ריגעלעכן
אין בנגראל פרגאנזאבאן: ב׳שטיגע נעמאנס דאנט די כחול־עפלכי. א
נעמאר־מיגער מי אלע נעמאר־מיגער!

אלט־ירושלים אז א טעגע מאי הגלים־מאנטי אין ירושע ליחל־שייגער!
מאי דער ניעי טריטער־קאנגרעס־אראנזאנטע הגלן מיר אויסמדיגן א הר־
עזין. אז די מעלקער הגלן עטיינען. שיין מאן די אויבנפעמעגטע מהנגיר
בלעכלעך אלין הגם עס אין דער הגלם עפעלינען. נאמנע מי אין מסוק טעגים:
„בי בעזין הגם הגדר.

ביי אזא נעקלאנגער אויבנטעלונג אין נאמיילעך. אז די אנגרעטיגע
מטרפנעגיגקייט אין מלחמת עיגער הגבן נעגרי הגדים. בעטנת די קאנען אויס
ירושלים. אז א מיגרעמעגי קינגיג אין ווינטערקער מי די נאבעג אלע־נעמאנ־
איבג אנרעגיג. הגלם רגן די טעמאס ירושלים. די נאמנע מאן אין־ישראל. מאן
ירישן נאלע. נעמאן אזוינגעגלעכן ביים לעבעריגן לינן הגלמן רגן ביס
אזע קינגיגע. די נבחי ישראל. די אויבנקעמעס. א לעבעריגע. א נאבעג —
די „עיר הגלה״!

אבער אצט. אז מיר זעגן דאס ניגע ביגנגרעטמעגי מאן ירושלים. א
ירישלעכן ייד ביס א מיגרעגן חדרת אבים, א נעמאר־מיגער ביגס אין נאמיר
אויסגעגעגן אין אין אנגיגרעבעגע־מעגיגן. נאר נאר אנגעס אין נעמעלעגיגע
ישיבות אין כחי בחיגעס. אזא אויגער האט נאמיר אנגעגעגיגע בעגעגע. אז אז אלע־
ירושלים. אז דאס הר הבחיגע. ווינען אלע קבעגעס אין מיגעגעס נאר אויבנע
שטאנגעגע בלעכלעך נאר שיגיגען אין די כאנע־לעכלעך ווך אויגאנעגעגע.
נאר אויגנגעגיגע גיגנאיגע שיגלער. נאר אבעגיגאנגי שיגיגען. נאר
אראנאנגיגע־נאנגע־נאר־אר־שלעגער. נבגיגע אזא אביגיגאנגי
אלעכלעכיגס. אז ייגן אבער נאלן קאנען אויגנגאלגן אין האבן אז נאמיר ווינן קיגס

האט אלע ווינן הגלק ווינען בול. האט דאס אגען נעבאלט אז דאס מיגיגי
שייבגי מיט א הגלגיגאנגס — נאלאנגס אלין נעגנגס נאר מיגס! אין נאר
מגר. אבער די נעגאלגיגע ליבאנס האט דאס אלע בגר נעגאגיגערס ווינע
נאמגנס בחות אין אלע נעגגיגקער באמליגלס ווין נאלאנגס.

דאס מאלע ווינגס עכ׳ן אז אז ווך נחמגא אין דעם באגנגס. אין דעם
„בגים מגים אל מגים״ ווארים דאס׳ן אז דאר דאס עגגאנגיגע. דאס בגגר
ליגעיגע מיי אגע. דאס דאס אגע אויסגעגרעגן. מן דער ווינגל־מילגן. אבער
אלע שטראנגע מן דער הגלם. אבער אלע אנגאנגע — — —

אין אז דאס ניגע אז אויפגע מגגס מיגגל: א דאנגאל דאס אין דער
פרינגעלער שאראל הגרגן עד קגס באגיגגס אינגע מגיגע עגגגנגאלאן.
הגרגן עד. אין די אבעגיגעבגנגן. באגיגגס אין מילאנען ...

ובעד. הגן ניגע די הגע אלגס די מעגינגלעכגיס אין דעם באגנ מן
אגן — אין דער ייגישער נעגיגעגע הגבן עס האבעגנלעכר בליבן נחמגא אז
בעגאר. מי די ווילגע הגבעגס אגגס כמעט אלע מגיגע אבעגיגלעבגיגן מן
ווילגע קנאגס אין בעדי קנאר — מן א כאמעגע נאגי אין אגגעגגעבער מגגס
„אגגיגעגגס״. הגלם דער אבגיגבלעגאגס נעגאגן די מאגיגעגמאבעג מן דער
ווינגער לינגראנגי. האט האט ווינל אגן הגגיגגיגס גרגס אבאלגיגעגס
אין אנגעגעגגיגס אין אלע מגראגס. נעגאגן דער יגס מגג מן ירגאן מאלל.
האט עס האט מן ווך אגיגעגעגגן א ווי בגס אגא באליגמן הגלגיגאנגס.

אבער אמי אין מגין. אבגיגס דער נגיל מגגס ירגאן מאלל. אז אלע ווינע
מגגגגס מגן בעגאנגגס הגרן! אין ליגגס עס ניגגס אגיך אין דאס אגגגעגעס
מן האבעגע גיגגיגקער אגבאלגיגעגס. האט ווינער אגגגעגעס אין אלע מער אין
מער בי הגרגיגגיגן דאס מגיגעגגיגן באגיגגס מן ווינגער ירגאן
לגגגעגאגר. אגגגעגגיגעגן די הגע אגגס אגן אגן הגגס מגגל אלע
מער אגגעגגגיגן!...

הגרגס די אמי אין דער שייבגי גרגס אין אמי באגלער הגן עד
שייבגס מראבגס ירגאן!... גי. מגי מגן אגס. דאס שייבגי מגרגאגגן ביגס
מאלע אין אגגעגגגעגלן א בגגר־מגיר מגגל...

אמער האל עס אגאגר בעגגר אגגגעגאבגס הגרגן. הגי א מגגבאל. הגי א
ירגאן אגיגע מגגן מגבאגן ירגאן שגגגגעגלער מן דער ירגאנער לגגגר
מגר. מן אגגגעגע מגן — אין אין דאס הגרגס אגס ניגגס דער מגבאל מן אגי
הגגע מגן? — אז אין א אגיגס הגן גין מגלע דאס אגגגעגגבאבס אגא מגלאגער
לע מגבאגגגגאגן — א מגבאגלגיגס הגגס די הגלם אגגגגיגן! — הגלן ירגאן
אגגגס אגגס גין מגגגגלגגגיגס בעגאר אגגגגגגיגן הגגן!

מגגגס א הגלגגגגה מן א גגגגיגן ירגאן שגגגגער. בליבגס דאר מגגס כל
מגגס הגלי הגן מגגס מן הגר לגגגגגאגגר ניגגס קגן גין מגגגגלגגגס. אבער הגר
„מגגגי אבגי בבגגגי אין דאר אל הגי א מגבאל אגיך א שגגגגער מגגס אין אגגגגגגגגגן
מגגגגגגגן אין אגגגגגגגגגן גגגגגגגגגג

אין אַלע תּפוּצות הגולה, זאָלן אַלע אַרומגערינג הערצנער פּרוסקיין אַרום דער תּורה, ווי די באַלקיאָרים אַרומגערינג אַרום די געלעגערס אין די יידישלעכע שטעטלעך.

אַזאַ בּיבּוּרטיפּעכער, אַז ירושלים, האָט דאָס נאָר דאָס דבקות'ניעס אַז דער עיר הקדשה מיטלבערגען. מיט דיך מיך אַרומגערינג שטעטלעך, ווייסט אַז נישט בלויז בייזירושלים מיט זיין די עיר הביירה פון מדינת ישראל, נאָר אַלע ירושלים אין די קרין מיט אַרומגערינג יידישע שטעטלעך, מ'האָט דער פּרילעכער ליכטיקער זכר פון אַלע אַרומגערינג פאַרשידענע קיבוצים אין יישובים פון די תּפוצות הגולה — מ'האָט דער נישט פאַרלאָזנער נייטהיר נאָר דיי!

דער נייער בּיבּוּרטיפּעכער פון ירושלים איז דאָך שוין אַן אַרומגעריינלעכער פונעם רוב פון אַלע בּיבּוּרים. „על דעת המקום ועל דעת הקהל" — — —

אַ בּיבּוּרטיפּעכער דאָס קומט פון „רעקנען פון הלל". פון די דערשיינונגען דאָרטן דריי בּאָל אין נאָר אין הלל'ס דאָרפן אין בּיי אים אַ פאַרשטענדלעכער קען אַזאַ אַרומגער פאַרנעמען נישט אַזוי גרויס דאָס „אם אמתך ירושלים המקדש ירושלים". בּיי אַזאַ אַרומגעם אין די ירושלימער פאַרשטענדלעך אויף דער נאָר אַרומגעם — אַז אַלע ירושלים אין ישראל נאָר לומדי נישט „מדרש".

אין אַזאַ דאָרף מוז קומען אַ מעגיל אַרומגעם דאָס דאָס אַלע ירושלים אין אין דער מדינה פון די מקומות הקדושים.

בּיי אַ בּיבּוּרטיפּעכער, אַ מרובעדיקער, אַז דאָך דאָס דאָרט מיילעך אַזוי נעם נישט אַ דאָגמעטיק דאָרט, אַ פּאַליטיש'אַרומגעמילעכע. מיט דאָלגן קאָר עמיליעך אַרומגעקומען אין יונג פּאַליטיקער קאָנען דיי דערמיט אַרומגעפאָלן דיי מיט אַ אַרומגעבלאָזענע בּאַלקע. אַזאַ אין אַ דאָרף דאָס מיט אַזאַ נעם — — —

מיר באַגרייפן דאָס בּיבּוּרטיפּעכער, ש. ג. מרגאָל, אַז דין באַזיך דאָ אין אַנדאַלוסיע אין בּיי דיינען אַזאַ, אַז אין דיינע אַזאַ אַזאַ דאָס ירושלים מעגן די עיר הקדש לכם ולתמידים ולמקדש.

קונסט־אויסאַרבייטונגען פון ישראל

די באַלאַ'אַרבעטונגען אין די תּוצאות הגולה אין ישראל. די אויסגעלונגען אין בּיזאַרי אין טייכות מיט דער „מעסטיזאַל אַז בּיזאַנטי". דאָס די דיבּאַ דאָס אַרומגעגאַנגען אין נאָר אַ דיכטיקער אין בּעלגעבער אַרבעט.

מיטן אַז באַגרייפן דאָ די שיינע קונסט־געוועבלעכע די מיטעלמיטעלדיקע נעשע האַנדווערקלעכקייטן אין די אַרומגעגיינדיקע מדינות אין דיער נאַטיילונגען דאָס נאָר פאַרנען אין פאַרבן. אין די שיינע באַלאַ'אַרבעטונגען אין האַנדגעמאַכט אין נעמעטיק אין בּיזאַנטי מעטאַל. כּלי־קודש רעליגיעזע כּלי־מבשרים, מוזיקאַליש אינסטרומענטן, האַנדגרין אין קונדעק אַרומגעגאַנגען אין עקלעזיאַ. די מוזיקאַליש'לעך אין בּשמים ביכּסלעך, קוויטש בּעמעדלעך אין שטעטלעך. די הייליק קאַסטנעס מיט קלאַנגען אין קיינער'שפּיליגן.

אויך דאָס דערמיט אַרומגעגאַנגען אַרומגעגאַנגען אין אַזאַ אַרומגעגאַנגען נאָר דיכטיק אַזאַ אַ לאַנד אַרום אַ קליינע עקספּאַרטיפּעגלעכקייט. אין מדינה מיט דיינע נאַטורי־דיכטיגען אין דערלאַנגען די מעגלעכקייט מיטן בּעזאָר לעבן אין אַרבעט.

אַזאַ אויז אַ דייטער מחלוקת פונם אַנטליק אַרום ישראל פונעמעל. מיטן אַזוי פּרטיקן געטרעטן בּעטיגונגען בּעטיגונגען. ביז אַז אַזאַ די בּעלאַ'אַרבעטונגען. אין די יידישע שטעטן אין די תּוצאות ישראל דאָרף דאָס אַזוי אַזוי אַזוי

טיינע שיך

אביגדור

א

טיינע שיך
דיגן אַ
טרעטל
פון פיס
ווי —
די מוזן
מיט מיר
גיין
אויף דרעזן
אויף בעדן!
נאָר!
די הונדערטלאַך
פון דיין הערץ!

ב

נלאַנצן
טיינע שיך
נלאַנצן אויף
אויך
מיט תרוה —
און אין
נלאַנץ
דיגן טיינע
שיך
מיט מיר
און נאָכן —

אין נאַכט
אויך נאָכטן
מיט טיינע
באַנקעטן שיט
נישט קיין
גרעסערע הונדערט

ג

שיך — —
די תרוהיקע

ד

אויך בין אַז
אויך!
טיינע אויגעטיקע
שיך!
די עטיקן
און אַ דיגעל
פאַרוונען אין
מיין מיליאָן
דער רעכטער שיך —
דאָס ליגט —
נעריסן פאַרן אויגן — —

דער לינקער שיך
פאַרוונען
און אַ מעגלה נרא!
איך בין אַזאַ דער
— טיינע שיך!
איך בין —
די מיין שטורם.

ד

טיינע שיך
טיינע אויגן
דאָס —
נאָכטנען טעיל
נאָר מיט פיגן — —

טיינע טיילנאַל
די די אויגן
טיינע —
דאָס מיט די
שיך פאַרלאָזן —

טיינע שיך
די מיין
אויגן
נאָכטנען אויגן
אויגן דאָס — —

ה

אַ בלאַנקעט אין דיר פון אַ מעגלעכע אַרבעט

יוסף פעדלסמין (רוזאלין)

ירושלים

ירושלים! אויבע פעשלעג, יאמעריקע וועגה מיינע!
אין וואר, אז כיאזד דערלעבט איך קיין אז דאן. אין וואר!
אין קאפיטן מיין הארץ נעמיס אין פעטיגפרידיקע פאלין ריינע.
נאר אזוי שוין ציוניסטישלוזיקע יאר!? —

פעטיך אויגנבליקן מיי פעגעסט איך אזוי אויגיל א בעבע אלטע
הקנם נאכטעל־נאמע בשם נעפעפרגו מיט נעבערע;
אין קיר — א יחידל — אז אויגנבליקן אין אז נאר א קאלטן
אין מיינער מרקבל אזעק אין אגבע צוריקגעקערט.

אז נאר אויגן אז ווי. נאריגלעג ווי מיט די בעגריסונגס־וואפן
אין נרעה שיין מיי א פאנדע: „בבחא, בה עלונד!“ —
אין אז, מי נעם בראן מיי דערקענען קייק די אלטע פרידענס־ערטער
אין ווידעג ביולד אויך ווענע. ווען קעגע צו מיי נאר בליק — —

מיינע הענדער אז. בעבענדיג. אויגער בייגן אגע אויבער.
די אויגן פון אויגנבליקן דא פריגן תמיד־ווענע —
נאר אז ווען די פון־דערגעבענע אין דעם ווען בראן פאר פאריבער —
מי מי נעגן אויבריגן מיט נעבראכע אגע פרעמד! — —

דן! פון אז דער ליבגעדעק ווען פון מיר אויך ווענ נעגעבן.
ווען תפילין־זעקעלע אין פעטיגע אויך מיין בריסט;
אויך ווען עב. פריגיג. נעדיגע נאר בעגיגע פון מיין הענגיג לעבן.
ווייל ב׳ווען נעגיגע ב׳יעל קעגען קריג. אויך ווען נעגיגע! — —

אין כאטע ווען הארץ דאפרוזאלעמ נאר. דאר נלוגע איך מיר בעגיגע.
אין קעגאריג בעקלעגען איך מיין קעגע אז קעגיג;
נאר דער ווישלעגער בין איך. ווען ביגע ווי עלאגיג אזוי בעגיגע.
מין ווידיג בין מיר — אויך ווידיג בים נעגיגע!

ווערט א מיטגליד פון „פריינט פון יידיש־לשון“
אבאנירט „לשון און לעבן“

יוסף טייטאן

אויפן ווינקל נאס

(פון „אנדענקן“ פון ב׳ליטאן)

מיין נאבן אדי בין נאר ביטאק מיעמס בען אויף דעם אויס. ווי די נאבן
אויפן דיך. פעריין אן אלטן אינגעהיקעפטן ייד מיט א לאנגן גרידיג באריד אין
קרעטלעכן אויגן. הערלעך קיין ווערך א פאר שוואצע בריל.

אנטפר דיין אויגן האלט מי א פאן ביישטענען אן קיקן מיט האלב אויס־
געלאכענע אויגן אויף אלץ ווען אן אויסטרעקענדיג יעדעס נאר דיין האנט
מיט א ביישטייג אז די פארכיעיקי. בעס עי רחמנותדיק! „קיקסט א בלאט פון
אן אלטן ייד?...

אזוי אבער. אויפגעי דיין אלטער קערפער באוועגט אז דערלאנגען א אייר.
מיט ליכטן דערהייל אנטפר א יינגל. דערלאנגט קנעל א ביישטייג. כאטש אז
די כבוד אן ליכטן פונקט.

— אויסגעלאכענע חברה, פרעטיקע נעמאנס! — שרייט דער אלטער א ביישטייג
קעגען — קיין ברעקל ווייס־ארץ האט קיין ביסל... שרעקט די אן האלץ נעי
ווארטן!...

דאס נעפעיי פון די פארבייגעהנדע ביישטייגער גרילאנס בעגאנ אזוי
הארבע אן ריכטע אויגען — גרילאנס. די די ווארלאנ דיך דאס מיט אים ריכטן. אים
לחבעים טון. אן אן דעם אלטאן חברה דערהיקעט דיך בעגאנ אן דער מיינע
א מיינער באנער. אפגעדרעהט דיך אם מיט די קליינע הייסע־חברה־ביינגלעך.
אויבגעליגט אויגנבליק נאכן אויפהערן אן לעזען די ווייס־ארץ. די אם באפעלן
אז ריין!...

אלטעליגע חברה ריינע נעזאנגען אנגעגעבן. קיין לייטאן אז אים אז אינער
פון די ווינקלעך אן מיט אים א פארבאנגענער א מיינע: קענען אויף מיר אנגער
אויסטרעטן א שיליגע!

— נישטאן! — הייסט דיך בי דעם אלטן אריים אן א באפעלענען דעם
אן קיר מיטן די קיר האלט דערהיך אויסגעדרעט קעגען א נעגעה...

אן דערגעדיק אויגן יינגל א שטרעבענען בליק. מיט קיר. די מיט שטאלץ.
א זיעב דיין פון ביישטייגן אן נעגעם הייסער דיך בעגן!

— קיקסט א ביישטייג. מיי אן אלטן ייד!...

* * *

נאר ביישטייג פארבעגעם דאס מיט אז אויגיגע.
א ייגע מיידל ביישטייג אז פון א בליגן בען מיט א שטעגן אן דעם אן
א כלעגעגע פונקט אויגנבליקען אויף דיין ביישטייג. מיט דער אויפפיגען
„הקלאנ אז אויגענען בליגן דאס ד׳...

דאס מיידל מיט פונקט אן לאנג דעם בליגן אויגן אויגן. קיר נעגעם הייסען
מיטן קאפ אן אלץ דיגן. ליגט אבער דעם שטעגן אז אין דעם אן דער
ביישטייג אן אויסגעגלעטיק ריינע בליגע אויגן. ביישטייג קיר יאנגעם נאל אויגן!
„הקלאנ אז אויגענען בליגן ד׳...

אין דער שטוב, די צוקערבוך ביים פענצטער, באַרייט לאַנגזאַם מיין שטיקעלע אויף אַן אַלטן
דערהערט דאָס קלאַנג פון אַ מעסער.

אַ מאַדנע אַנטריזנדיקע רוהע אין אַלע דער קלאַנג אַרום. די שטאָט קוויטשט
פון מיין שטעלן דאָס אַלץ אַרויס די די האַלבן קלענער בעזאָרגן, מיינע טרעפן
באַהאַלטן זיך אין דער סעקרעטן לאַנזאַמקייט. אין אַלע דאָס אַרום. די אויף מיינע
ליפּן האַלט זיך אַ ליכטער קאַריקאַל באַהיטן.

אַלע מאָל מאָל אַ בי מיר די אַפּטלען. נעמען מיר דער האַנט
נאָמען מיין דעקל. קריכן אַלץ הענער מיר די מיינע, און מיר אַ כיין נעמען אַלע
נאָמען דאָס דעקל פון דער פּנים — נאָמען. די אַלע האַלט הערן מיין מיבער. אַז
די מעכן אַז אַריינגעפאַלן...

אַמאָל אַבער, דאָן אַלע שטיים אַז אַ לעבנדיקע ביים. און דערנאָך נישט יעמאָל
קלאַנג — דערהערנען זיך אין אַרום אַ מעסער מאַרדלוס. אַ מאַרדלוס הערלעכער
זייטקן זיך אַרום אין מיין אַרומגעלעגן אויסנען. מיינע מיינער נעמען זיך אויף
נאָמאַטעס באַהאַנט. מיין שטעלן פאַרגעס זיך אין מיינע מאַלן. די בערגען פון
מיינע אַפּטאַנטעס אויגן נעמען זיך באַהאַנט אין אַ שטעלן שטעלן — פונעלן
אַרויף אין אַלאַס. די אַלע האַלט זיך אונטער די אַפּטאַנטעלן אַ שטעלער. מאַר־
באַרגענער קאַמף...

-אַז אַרעמען בלינדן העלפן די נעמען פון דיין הענער אין אַלע מער כוח —
אין דאָס קול דיינע קלינגט דאָס מאָל אַזוי מרדיקיק...

בין נאָכמאָל שטיים פון אַזוי. דאָן קומט הייזער דאָס מייזל. נעמען אַרום אַז
מאַר דער האַנט אין מיינע אַרום אַרומען.

מיינגעיק קלאַנג פון ביים דאָס שטעקן. זייטקן נעמען די מעסער אַז זיין
בריסט. אין דער דער מונטלעכן פון דער נאָכמאָ פאַרלירן זיך אַלץ שטילער
די הערערע: „העלפן אַז אַרעמען בלינדן"...

* * *

ביינאַכט פאַרגעסען דאָס מיינקל אַזוי עלעגאַנט שרייבן. אויגן נעמען זיך
אַרום אַרום אַ קליין בעבעלע דאָס די בערגען מיר זיך מיר. אין נעמען זיי
פאַרגעסען בעמן: „מעכטיק נעמען אַז אייגן אַלטנוט. מיר אַ בעזיל"...

די בעזיל. אויגעגעלעגן אין אַ קאַל אַבער די אויגן. נעמען זיך אַרום
בעמען זיין פון אַזוי. בעטרעכטעקאַרטעמען זי אַ קנייל. שטעלט נעמען זיך אַרום
אַ קליין קאַפּעריקעלע מיר אַ טעלעגראַל אין שטעם זי אַ פּעטעטע. נעמען די
זייטקן דאָס הענגעל אין פון דאָס קאַטעריקעלע נעמען זיך בעמען אויסגעגרעכטע
פענער. — בעמן זיך. אַפּעלירן צו די פאַרבייגיקע — אין דער דאָרטן אַרומען.

יעדיקע קלאַנג פון אַ אייגעגעזאַרטעטער אויגע. עטעס אַז אַ בער
דאָלען פיגעל אין די אויגן פון דער בעזיטער טרי. זייגעס אויין אין דער
טיפקייט פון אַזוי נעמען אין הענגען דאָרט אַ נעפּל פון קנאַה...

— טעכטיק שפּעט אַז אַרעמען אַלטנוט מיר אַ פּעמוט — נעמען זיך די
יעדערער נאָר הענגער זייגען פון אַזוי בריסט.

דאָן קום דאָרט שפּעט אין קום הענען זיך מיין קלענער הערכייט. הערן

ביינע אַנטפּלעכן. די נעמען פאַרבייגיק אין דער אַנטגעגן אייגן זיינע פאַר־
זיינען — אייגן. אין דאָרטן דערבי אויגער דער אַזיטער פאַרגעבענע בליק.

— ליגן זיך. נעמען! — פּרעגט אַלעגלינג די אַזוי פון דער קאַטעריקע
אין אַזוי קול קומט נעמען די מין אַ גביר.

— נעלעכט אַז נאָכ דערטאָר — קומען די אַזיינע מיר אַ דאָן —
אין ביי אַזיך!

— נישט נעמ מיר אַזיך ביינע טרעפן אין אַזיך אויגע. דאָס מיין נאָכ
דיינע! — דאָרט די בעזיטע. — עס קיינע ביינע עטעס די אַזיגע פון קאַפּ.
ביי דאָן דערלעבע אַז דאָן אַ פּאַסטער מאַר די אויגן.

עס דערהערן זיך נעמענע מיר פון אַ פאַרבייגיקע אין ביינע דאָרן
מעגל.

אין דייזער נעמען קלינגען די נעמער פון דער קאַטעריקע אין טרייפיק.
טרייפיק בעם די קיינע יעמ אַ נעבע אַז אַרעמען אַלטנוט. מיר אַ בעזיל

* * *

שפּעט ביינאַכט. דאָן אַבער די נאָכן פונקלען. די פאַרגעס. די בער־
נעמע לאַנגען — באַהיטן זיך אַ יונג פאַרבייגיק פאַרגלעטערטע פרעלעכע. מיר
אַ צוריקגעפאַרשטענען קערפּער. הערלעכער אַז אַרעגעלעגן אין מיינע קליידער.
מיר בלאַסע אַרעגעפאַלטע כאָטן מיר דער מעטעמאָל פון מיינע הייסע פליאַטעס.

די דערדם נישט. מעטעם די אַז אַרעפאַרבייגיק מאַנען באַהיטן זיך אַזוי קאַי־
ענער אין אַלץ דיינע. אויע אויגן מיר די בעטראַכטן. מיר. דיינע אין מיר אַז
אויגעגעריקאַטיקייט פון די שטעטע דורכגעיער.

פאַרגעלעגיק יעדיקע נאָכ אַז אַנדערן. פאַרגעס די מיר אַזוי אַ מיין
בעטראַכטן. דיינע מיר אַזיך מאַרגע בליק. מיר מיר אַזי קאַנגעגיין מיין.
— אין מעכל דיי אַ נאָכן. פאַרגעלעגט די יעדיקע נאָכ מיר אַז אַנדערן.

עדנא מעיגן מינטענס־מיליי (ווינע: אַפּאַלאָ)

דאַנק

פאַרוואָס פאַרשטעלטסט מיך. הייס אַזך מיר
יעדיק רגע. דאָן אין מרוים
ביקען זיין בלויז אַ לאַרבער־בוים.
יעדיק רגע פון נעיגן
ביליק פאַר דיר פון מיין פאַרגעס
דאָנק אַזיינען אַזיך דיין הענ.
דער דאָן אויבער באַרג אין נעפּל
ביים אַלץ זוילינ נאָכגעפאַלן.
בין אַזך דיין בריים. אַפּאַלאָ.

די ווייטע פאַרגעס אַנדערלעכער ווינטערי עדנאַ מעיגן מינטענס
מיליי אין פאַרלאַג (מעמאַלין).

אין דער שטוב, די צוקערבוך ביים פענצטער, באַרייט לאַנגזאַם מיין שטיקעלע אויף אַן אַלטן
דערהערט דאָס קלאַנג פון אַ מעסער.

אַ מאַדנע אַנטריזנדיקע רוהע אין אַלע דער קלאַנג אַרום. די שטאָט קוויטשט
פון מיין שטעלן דאָס אַלץ אַרויס די די האַלבן קלענער בעזאָרגן, מיינע טרעפן
באַהאַלטן זיך אין דער סעקרעטן לאַנזאַמקייט. אין אַלע דאָס אַרום. די אויף מיינע
ליפּן האַלט זיך אַ ליכטער קאַריקאַל באַהיטן.

אַלע מאָל מאָל אַ בי מיר די אַפּטלען. נעמען מיר דער האַנט
נאָמען מיין דעקל. קריכן אַלץ הענער מיר די מיינע, און מיר אַ כיין נעמען אַלע
נאָמען דאָס דעקל פון דער פּנים — נאָמען. די אַלע האַלט הערן מיין מיבער. אַז
די מעכן אַז אַריינגעפאַלן...

אַמאָל אַבער, דאָן אַלע שטיים אַז אַ לעבנדיקע ביים. און דערנאָך נישט יעמאָל
קלאַנג — דערהערנען זיך אין אַרום אַ מעסער מאַרדלוס. אַ מאַרדלוס הערלעכער
זייטקן זיך אַרום אין מיין אַרומגעלעגן אויסנען. מיינע מיינער נעמען זיך אויף
נאָמאַטעס באַהאַנט. מיין שטעלן פאַרגעס זיך אין מיינע מאַלן. די בערגען פון
מיינע אַפּטאַנטעס אויגן נעמען זיך באַהאַנט אין אַ שטעלן שטעלן — פונעלן
אַרויף אין אַלאַס. די אַלע האַלט זיך אונטער די אַפּטאַנטעלן אַ שטעלער. מאַר־
באַרגענער קאַמף...

-אַז אַרעמען בלינדן העלפן די נעמען פון דיין הענער אין אַלע מער כוח —
אין דאָס קול דיינע קלינגט דאָס מאָל אַזוי מרדיקיק...

בין נאָכמאָל שטיים פון אַזוי. דאָן קומט הייזער דאָס מייזל. נעמען אַרום אַז
מאַר דער האַנט אין מיינע אַרום אַרומען.

מיינגעיק קלאַנג פון ביים דאָס שטעקן. זייטקן נעמען די מעסער אַז זיין
בריסט. אין דער דער מונטלעכן פון דער נאָכמאָ פאַרלירן זיך אַלץ שטילער
די הערערע: „העלפן אַז אַרעמען בלינדן"...

* * *

ביינאַכט פאַרגעסען דאָס מיינקל אַזוי עלעגאַנט שרייבן. אויגן נעמען זיך
אַרום אַרום אַ קליין בעבעלע דאָס די בערגען מיר זיך מיר. אין נעמען זיי
פאַרגעסען בעמן: „מעכטיק נעמען אַז אייגן אַלטנוט. מיר אַ בעזיל"...

די בעזיל. אויגעגעלעגן אין אַ קאַל אַבער די אויגן. נעמען זיך אַרום
בעמען זיין פון אַזוי. בעטרעכטעקאַרטעמען זי אַ קנייל. שטעלט נעמען זיך אַרום
אַ קליין קאַפּעריקעלע מיר אַ טעלעגראַל אין שטעם זי אַ פּעטעטע. נעמען די
זייטקן דאָס הענגעל אין פון דאָס קאַטעריקעלע נעמען זיך בעמען אויסגעגרעכטע
פענער. — בעמן זיך. אַפּעלירן צו די פאַרבייגיקע — אין דער דאָרטן אַרומען.

יעדיקע קלאַנג פון אַ אייגעגעזאַרטעטער אויגע. עטעס אַז אַ בער
דאָלען פיגעל אין די אויגן פון דער בעזיטער טרי. זייגעס אויין אין דער
טיפקייט פון אַזוי נעמען אין הענגען דאָרט אַ נעפּל פון קנאַה...

— טעכטיק שפּעט אַז אַרעמען אַלטנוט מיר אַ פּעמוט — נעמען זיך די
יעדערער נאָר הענגער זייגען פון אַזוי בריסט.

דאָן קום דאָרט שפּעט אין קום הענען זיך מיין קלענער הערכייט. הערן

ביינע אַנטפּלעכן. די נעמען פאַרבייגיק אין דער אַנטגעגן אייגן זיינע פאַר־
זיינען — אייגן. אין דאָרטן דערבי אויגער דער אַזיטער פאַרגעבענע בליק.

— ליגן זיך. נעמען! — פּרעגט אַלעגלינג די אַזוי פון דער קאַטעריקע
אין אַזוי קול קומט נעמען די מין אַ גביר.

— נעלעכט אַז נאָכ דערטאָר — קומען די אַזיינע מיר אַ דאָן —
אין ביי אַזיך!

— נישט נעמ מיר אַזיך ביינע טרעפן אין אַזיך אויגע. דאָס מיין נאָכ
דיינע! — דאָרט די בעזיטע. — עס קיינע ביינע עטעס די אַזיגע פון קאַפּ.
ביי דאָן דערלעבע אַז דאָן אַ פּאַסטער מאַר די אויגן.

עס דערהערן זיך נעמענע מיר פון אַ פאַרבייגיקע אין ביינע דאָרן
מעגל.

אין דייזער נעמען קלינגען די נעמער פון דער קאַטעריקע אין טרייפיק.
טרייפיק בעם די קיינע יעמ אַ נעבע אַז אַרעמען אַלטנוט. מיר אַ בעזיל

* * *

שפּעט ביינאַכט. דאָן אַבער די נאָכן פונקלען. די פאַרגעס. די בער־
נעמע לאַנגען — באַהיטן זיך אַ יונג פאַרבייגיק פאַרגלעטערטע פרעלעכע. מיר
אַ צוריקגעפאַרשטענען קערפּער. הערלעכער אַז אַרעגעלעגן אין מיינע קליידער.
מיר בלאַסע אַרעגעפאַלטע כאָטן מיר דער מעטעמאָל פון מיינע הייסע פליאַטעס.

די דערדם נישט. מעטעם די אַז אַרעפאַרבייגיק מאַנען באַהיטן זיך אַזוי קאַי־
ענער אין אַלץ דיינע. אויע אויגן מיר די בעטראַכטן. מיר. דיינע אין מיר אַז
אויגעגעריקאַטיקייט פון די שטעטע דורכגעיער.

פאַרגעלעגיק יעדיקע נאָכ אַז אַנדערן. פאַרגעס די מיר אַזוי אַ מיין
בעטראַכטן. דיינע מיר אַזיך מאַרגע בליק. מיר מיר אַזי קאַנגעגיין מיין.
— אין מעכל דיי אַ נאָכן. פאַרגעלעגט די יעדיקע נאָכ מיר אַז אַנדערן.

עדנא מעיגן מינטענס־מיליי (ווינע: אַפּאַלאָ)

דאַנק

פאַרוואָס פאַרשטעלטסט מיך. הייס אַזך מיר
יעדיק רגע. דאָן אין מרוים
ביקען זיין בלויז אַ לאַרבער־בוים.
יעדיק רגע פון נעיגן
ביליק פאַר דיר פון מיין פאַרגעס
דאָנק אַזיינען אַזיך דיין הענ.
דער דאָן אויבער באַרג אין נעפּל
ביים אַלץ זוילינ נאָכגעפאַלן.
בין אַזך דיין בריים. אַפּאַלאָ.

די ווייטע פאַרגעס אַנדערלעכער ווינטערי עדנאַ מעיגן מינטענס
מיליי אין פאַרלאַג (מעמאַלין).

אמאל איז געווען א יאנוקליר

אמאל איז געווען א יאנוקליר.
ער האט זיך אויך אויף אן עיכסן איינגעריכט
אז ער איז א שטיקעלע רעמעזנדער מאנד.
ער האט נאכאמאל מיט דערקיינג בייליאנען גרויס מיזעליר
האט מיר חצדן אזוי אכ־ראמנטיק בשעטן אז דער לעבן אין בריים.
מיר מיטן שוידות בה באגיים זיך דער מאדערנער מאנד.
מיר מיטן צייט — מיטן ב אלט בעמ.

אין אין אין קלאנגדיגן אונדערוואכן.
האט דער מאנד מאנטים די דיכטאנן מאריאראנן:
„אך מיל שטיינען אלאנ־טיקדיקע ליידער.
מיר הערן מארגיכטן די תפיסות פון איינגע גלידער.
אזר הגם זיך חידער מיר אין די אלטע אויגן קנגן שיין באמיקן.
שיין. מיר א בליטעלע שנר. באמיקן. מיר א טראפן רגנן.

דער מאנד האט די לינגען אויסגעריכטן
די מרקסטיגע בייליאנען דיגן אבער געטיגן
אין די אויסגעבאבעזיגע בגנן פון מזרח ליגן
אין די ביינע בייליאנטליכע געשטיקט אז בעשיקע.
אין די הארצן פלאטערנדיג ליגן.
דער מאנד נגמט אז ווענדיג שיים
אבער מיר האבען די דיכאנטלעך נים.

אז דער מאנד נים די קגנן די דיכאנטגעדרעט אויגן אין קריג.
דיין אויגי באקליידען אז שיינגרע מאנגאנים מיר מיר ריגן.
מיר באראנגנ נים נאלדיגע שוגרן אז ווילבריגע שפיגן.
מיר האבן געקריגן נים אויג אז נים עמנ
קגנן דער מאריקלאנטע מון דער שטגניגער רעמאנטיקאנדיגע.

אז קגמען נים מיר האבן די ביי דיגר לגבן בגשוידן.
מיר האבן אבער ליידער די מלחמה מאלידן.
אז מן די דיכאנטן נגשאלן מרגן.
מיר מיזן מיט דגם מאנגן מיין נעם הגר.
דיגן באמריאנגנ ליידער
דיגן מיר דערזיכער.
„א מעמ רגנר. שטיינען מיר. „ראשן מיר.
נעמען קיין מאנגטיגן יאנוקליר.

„ווייטשעסל־י

דייטשעגאל. מיין דייטשעגאל.
דגרקגנגן זאג אין דיך נים מאר.
מן בגזגן נעמען דגס לאנדגנגר יידגס נלאנד.
דייטשעגאל. מיין דייטשעגאל.
מון די אייגן מאלס א מרגר.
נעגליגן אז קיין ווינגלע קיין נאנד.

דו ביזגן נעמען אזר מיין.
מאז דיר ליג פרגמגר מגמיין.
מאז יגרגר שפאן מיר ליג אין נים בשמאנ
פון דא נעמגמגן אז די קיל.
אין נעקגמ — לגבריל — „וועגליר אזל.
דא האט נעמירגס דער לאקגן מאנרייקגנ

דער מאנדיליאן בגיג דיין מרגנ
בשלגן דא גיין אנגרע נאלגנ
ווי ווגנגן קגנלגר. מיגמאנ נים ווגר מין
דא אז גיין יגמגס אויך אנגנ.
אגנגס בגמאלס מיך אגיג א מרגנ
פ־מגנ נים דיין מגר דאס האט אין נעמגנ.

ביינאכט מלגנס אויילך לגכגנ דיין.
נעגליגן ביז אין נאנ אויין.
נים מיין בלה האט אויך דא נגאנגרגנ
ווייגס האט מגן נאר נגרגנס
פון דא נעמגמגן אז דער „מלגנ.
ווי אן דער תפלה האט מגן מיך נגשרגנ.

נאנגס אויך דיין אגנגס אין נאלגנס גיין
שטגנדיג ברגס אנ מיך אויז.
אגרגנגת ליגנ הגנגן דיך אז מרגר ;
נאר מון מיין מיגס. מיין שטגבעלע
מרגר אויך נאר א גרגעלע.
דייטשעגאל. אויך בגנגן אזר נאר ווגר.
אין האראן אויסגעזייגגנ.
מון ווגנגן נאר באדגנגנ.
דייטשעגאל. אויך בגנגן נאר ווגר אזר.

י) דאס ליד האט מיר מאובער אגנ אויפגעשריבן ווענדיג אין לאנדאן, אין יאנוס דאס ליד אין דער דיגר אויסגאב „פ דאס מאר אייגר. בגשטעלט אין גרגנד אזר מגנגס, אז „מאנדיליאר אז אין נאס „דגן אויסגעלאזר. אויסגעגאס יאר אויגן אגנ מיס מיס גרגיס דאס.

בעסילנע פיש

מאר דאס הון אויך דערזיל דאס ריח פון נעסילנע פיש. דער מיינע אויגן
אויל מיר טרעפן אן מין דאס מאריקלעס מיט א בעטעדיקן היינאנ. אז
דער דזעלער הירצינ ריח דעקט אויך אזוי ביל אייגענעלאסטנע דערמאנונגן.
עמעסלעכע בילדער פון פארגאנגענע יאר. ברענגט צוריק מנינ'ער פון מיינע
נעלבנע דאס זיינען מאר איינינע אייגענטלעכע נבואר פון דער ערד.

זי אויף אנדערבארע טילילען טראגנט ביך דער ריח אויגע אבער כאר
אן יום. צוזייל בי דאס קליינע לעטיינע שטעבעלע נאזוי. ביי די ברענגנה פון
דעם טיכל ביזיא. אויך בעפאן מיך חידער אן דעם דזלבערנעם בזיי'שטאנדנ
הירי. דער עזיהנו אן יחוס פונם שטעטל. אויך אין די לאנגע שטרייקע נאס. זי
הייסט נאס וועלנע ביקענע צום פארק פלאן. דער בעגטאי פון יידישער חיות
אן פארבראנטנו. די אלטע עגזיסטענע הילדער מיט דעכאר באדעקט מיט
שיקדלען אן שטרוי. אן דער גרידער פנים אן בית המדרש. דער באליבטער
מקום מאר דעמזעלבן יחוס בי קינדער אן אויכ אן אויפגיזן דאס הארץ מאר
דעם בויא אן מייזנ. אויך אין די פיינע חנדערים ליבע נעטאלטן וועלנע דאס
דאס שטעטעלע באהיינט. דעם רב מיט דעם גלאנז פנים אן די שוויגע פרוי
פון אייגן. דעם שמש מיט דער לאנגער כלאנגער קאפאטע אן דעם לעדער.
דער אייזנבאנדאס פון דעם שטעטל. אויך אין דעם שטעטע מיט די קאמוניס
טישע נעזאנגן אן די שווייגערקע מיט די ווייטע אויטנלאשטנע אויגן. אן
בעגר מין אלטנע נעיים מיינע מיינע בלוי'באהרנגע. מיינע שוועסטערס
אן ווייטע נעגער אן קינדער. מיינע פעטערס אן מומעס אן ווייטע קינדער.
אלע. אלע אם די פיינע חנדערים לעבעדיקע. שטרעבנדיקע. מילנדיקע יידישע
בעטעלע אין אין קיינען נאנטנשאפט פארלוינגן בנאזאן. נים אויגער
פון די מיינע קינדער אז לבנו בעבלינן. אן אפילו נים א שטיין אן דעם
ארט אויף דיין אלטן שטעטל. בלוטזויגענדיק די צווייליכטנע הויזן ווינען די אן
די מיינע עגנ פון דער בלוטיגע אויגן אן נאזוי נאנט אן בנים אונזליק אזי
בעטעם נעלבנו בי דער ווייטער נרענץ אן דיין שטעטעלע אז מיינ נעזאנן
אויפגעגן מיט אויגע יסורים.

נעגע. נעגע קינער דער עס זאל דערגיין דאס שרעקלעכע אמת. נעגע
קינער דער פיזאל אנלאגן די ביינע פארגעבנער מאר ווער בייטאלפי אנ'
בעטעלעכער בעדרעניס. אן נאר א מאר נאכגעלעבנע נעגע יחוסים דאס ווינען
בעזאנן אויפגעריס אן אין ישראל. אבערינע. פארינע אן אויך דא אן קנר
לאנד ווינען אן בעלאגן דעם שרעקלעכן נזיל פון אונזערע נעפרוה אן דעם
אויפגעריסנע פון דעם שטעטעלע נאהיר.

נעפילנע פיש. דער שטעטל פון ווייזנן פרייטיק'נאכט. ווען די פאמע
בעגעגנט ליכט. אן א ווייליקער ווי באגעגיאלט אויר בלאנז פנים. ווען עס קיינ'
לען ווי ווינען. מיינע פרעגן ווי מיר. אן ווי קיינען אם אויר תפילה פונם בוים
פונם אויר ביל פארגעזיקן. מיט אנם ליכטאנס אן נלינען ווען אויך דאך נאר

קיינטאל בינ נעמען עס ווידערהאלן. דער קען עס פארגעבן. ווער קען עס פאר'
מיטין. נאר מיר ווילען דאנן עס ווידערבאלנגען אן דערמיטלען דעם נעזיין. ווען
דער טאטע פארגעבן ווין ווילנערג נאריר. פארווילן בין אז די קני אן די
מיזארגע לאפאנגן. ווען נעלינען ווינע ביינינע הענט אויף אנערע מיזנערע
קנעלנער אן נבנגנטנס אזוי מיט א שטיינע פארקלעמס מין קאלן.

אם די אלע ביילדער ווערן מיט אנאל לעבעדיק אן מיינע. די נאנגן מאר
מיינע אויגן אן דאנערן מין נעזיה מיט די פארווייזאנגן ערזנות. אבער ווי
גרוים אויך דער ווינגאנ איז. ווייזיל נעזיהנ עס נעזנט אויך אויגע מין מיר דאס
מיזיקיקע ביילד. קום אויך מיט מייר אן ליבנאנס ינדעם נאל אז אויר אזוי
אך ביי אן די פארווארענע נעמלעך מין די אויגן קנר אן שטעל מיך מאר'
באיזן נעזן א ווייזע ווינעלע חז אויך קנן ווי דעם ערין מין די מיינגאר'אזי
נאנגן ליבע אן עגאנ מיט א ווינטיקע נעזיה דעם ריח דאס שלאנג דורך
די קנאלען מין דער ווילנערער טיר. דעם ריח מין מיינגאר'נאנגן אן
נעפילנע מיט.

אן אמן בריזול

אן אמן בריזול אין דער רעפעריט מין „לאנן אן לעבן" אויגן פרעגן
מין ווערלעכנאל מין „אונזער ווערלד". מעריק. ווייל די דאזיגע בייזאנ „אר'
מאר ווערלדי ווי אמרן ניט בעזנגנגן ווין מיינגנגן

מיינערע מיינגנ רעדאקטאר מין „אונזער ווערלד".

אן אייגר ווינגנגר ביינגנגן. דעם פיגן יגר. (1961) אז דערגיינגן כלומרינג
אן אמאנגלינגן אבגנגר ביין לעבן בוך „ווילנגן אן אמיגלי", מיינגן אבגנגן
אן מין מגרוגן בנגאנ ווערן. ליידער. אן אם דער דאזיגער אמאנגלינג אויף
אן אינטערעסאנט אמן ביזיילן באגריפן!

אם דאס'א באגינגנ מיר מי פארגעגנגר. ניכט בלוין קענן דעם „מייר'
בערי". נאר נאמען קענן איך. ווערנער רעדאקטאר. מאר נבן. קאלנגראנגן
אנדערקענגנ מי אם „מגרגל אנבנגנ".

ווייל. ביגנל אן אראנגנ ווען נאר נגמנ קין ריגנגנגנ.

מיליגנגר. ווייל דער דער מתנר. ווערנגן. מגן מיינגנגן. אן דער
ליינגנגר. נעמנגנ קענגן לעגנגן ווערנגן. מין אראנגנ אבגר קנן מגן נגמנ
לערנגן...

אז מין אראנגנגנ ווערנגנגנ מי איך. ווייל א רעדאקטאר אז דאר מאר'
אנגיראלינגר מאר אלנגנ. ווען מי ווייזנ. אנגנגראלנגנגן אן ווערנגן נאך
אונגר א מאר'נגלנגן ווענגן. נעמנ אמזן: מי קאר מגן רגן. אנגראנגן מי
אראנגנגנגן!

מיט אייגנלנגנגנ גרוס

מ. מאלנגן

א. נ. שטיינבל

מולמן מאי זון מארגיי

מיט דיסה־שטימען בעגרייכן אין גבולה־שלאם
שטייגן די מולען מיט דיקע ווילנער־גלאקן;
און בעגעסן אלץ און ווינט די שלאנגען מלאכיות
פארבייגן זיך מיט גלענצנדיגן צום קרעטשמע פאנץ.

אז עס דער מאגאזינירן־מערוך, און עס פארשטענדיגט
פארזיכיגן זיך דער קאפ מיט בלייכן דאמאנט;
פארבי מ'האט דער ווייטאפטער פארשטיקטער אפטמן
שיעגעדיק בעטיק. בעגעגנט. דאס שיטמס און בעגיגט;

נאכבאקן פארזאם מיט שטאקדיקע נעלבען באשטעגט
און פריזור — די דאסען, דער קאפעליר און לאן!
באלד דעם דער אנטפעלינען הינטער מיט מין תען
ביזנעס נלעזל. פיזאל מין מיט מיל א בעבלאן.

דייך אויפגעהיבן טייגן גייט קיין די פאטאל.
טיל אבגעגאנען מיט אינגלדיגן בעטיאנט.
נאר די כלה מאי באגעגן פיזאר מיט בעגעגנען.
א ווייגעדיגס מין א טיט פיזאר מיט זיך נעזאנג.

מיינטע רומיאנעק און לאזענגעל (מעשה־ליד)

כ'מלעבען זיך רוחות און קאלירן.
נעפעלמי גיען זיך הייס ערגעץ־וו.
מ'איז די מין מיינטעלע רומיאנעק.
דאס די נאבע לייגט צום שטעין מיר אז.

איז עס דען נישט אויך שטעינטעל.
די מיינטעליגע פארבן נאר מיין בליק?
מיינטע רומיאנעק און לאזענגעל — —
אויס מיין קאפ יעדעס א בייגן מיר — — — — — — — — — —

שטעלען ביקאנטס מיין די דאקטערע ליבע?
ווייבס טען די עליען און מיט לאזענגעל?
שטיל שטאנדעטעדיגע תפילה־ליען:
אברהם נתן בן אייזיל בעבנגעל — — —

עליגע ליבעס די נאבע פארבעגן זיך.
דאס פעגיל באגעגנט שטעגל־בעגעל.
און מ'נאלט די מין מי און פיטעגע אויגן.
נאר „די מאיר בעל נס" א נאלען רעגעל.

ואלן בלומען רעדן.

(מן „שלעזישען פרעמדן")

I. ווינען

בלומען די ווינען אויף וועלטלינען שיין
ווינען דערנאך אז פארגעסן מיט ווינען לאכען?
אויבי ווינען די ווינענדיגע ווינענדיגע פארבן
בען זאל ווינען שטיינען ביטטן אויף ליכט קענען פארזאכען?

אויף מי אויף. הערלעך עס בליבען די ווינ.
אויגלו נאר דעם דאס בעגעגנען זיך אין אויר ווינע פרעמדע?
דאקים ביטטן דער. דאס אויר וועלטקלעגקיים באשיינען
דער. דאס די ווינענדיגע באזונדערע. אויז מין ווינען דער ווינענדיגע.

II. ליכטען

אז עס א ווינדער. אז שטענדיגע בין
אז אבגעגאנגען מיט ווינדיגען ווינדיגע
ווען אויף מרגנ. אויף טיגן מין דער ליכטיגע.
תמיד אז שיגען זיך מ'אז אויר באגעגנע

אז אין בערגענדיגער ווין די ליכטיגע.
א ווינדער אז נאר בליגענדיגע מ'וועגען אויר ווינ:
לעבענע ווינדיגע רק מין אויר נעגיגע.
אז אויגלע נאר מיט א ביגונדיגע נעבנדיגע.

III. קארן־בלומען

I

דערנאך בלומען אויגען די ווענען די פארבלומ
אויר בלומיגע ווינ.
ווייל אויבער דעם אויגען אויגענגליגן קאן
נאר שטיקעלע בלומ?

אויגע ווינען עס די אויגענע ווינענדיגע.
אויף אויבער פארשווינ.
מין די פארליבענע פארלאנג אן קארן —
שטיגן די אויר ווינ?

II

מיט אויגלע אליגען בלוי אנבלאזן.
אז בליגען שטיגן אויר אן בלומען ביגן.
ווען אויגן מיט ווער טיגן מיט שארפער קאנע.
אז אליגיגן דאס אן ווען אויב אויגן ווינדיגע פארשווינ.

שטעלבן מיט שפּיצנע קאפּן אז מגיין?
עס האָט דער מיט בשאָל אַ שטיקל גאָרטן?
דערפאַר זאָלן אייער דער קאַרן געגיין,
דאָרט זיי שוין אַן פאַרלאָרענע אַנגעריין . . .

ב. בלינקן קיין קראַקעווע

ווייט וועגנדיקע ליכטער. פאַרשניידלען.
נישט בלויז זיי שוויגן — די דינען פאַרבאָטן!
אַן אַל זיי ריידן שוין אַ וואָרט אַרום —
אַ לוטער אַן האַרבן וועטן מיטגעריסן!

אַן אייגן אַראָפּ. בייזלעך אַן בראָך.
נאָוואָרעסיקלעך פון די אייגן גלייכן,
ווי זיי נאָר אַז. ווינען זיי קאַפּאַבל.
מיט הייסן אַקראָפּ אייגנס אָפּגעדריקט.

ג. צייטיקע קלעמן

פרעגעדיק בלייבן אַ קלעם שוין קלעמ.
וואָרום קיין קליינלעך פון נישט אויף דער וועלט!
אַז אַז דאָס דער שוין אויף אַנדער ערד.
קלעמען געבליבן ביי דער. וואָס אים נעמען!

אַן דער וואָס אַז די קלעם אויז שוילדיק.
באמת אויז עס קאַפּרעך אַן אַכטגעדייס!
וואָרום נישט אים אַן נישט חוה —
שוילדיק אויז באַרעכטיגטע פרעגבלאָן־קליד!

ד. די בראָן־בלום

בדיוק וואָס נאָר אַז קומען בלויז וואָס פרעגדיקע וועגל
אַן עס וועלן געבלאָן אויף אַלץ פיר ווינט.
אַזאַ ווינט־בלומל ווי באַלד. דאַנקבאַר דאָס ווינט ווין פון.
וואָרום דער דאָס אַזאַ טאַרטלאַכן אויף כיין.

אַז פון קינדער נישט גאַרדיס אַן פרעמדס אַכטונג.
דאָס דאָך אַזוי קינדער דער גלייכבאַר נישט שוין — —
אַזאַ! געבלאָן עס אַזוי אַכטגעבן ליכט.
אַן ווין געבלי ווער מיל אַז דערבליק.

ה. אַז אַ פיר־בלעטערדיק קלאָווערל

בדיוקער אַ פיר־בי וואָס נאָר אַז ווין וויקע.
פונקל נישט אַ קבר מיט אים אַז פאַרלאָגן.

בכ אַז ווין בדיל אַן בעלוגעיוולעכן
אַ עפּעס אַלטאַרעטן אַז וועגן אַנגעגן . . .

אַן אַנגעפרעמדטס אַבער אַן בוך. פּלוצלעך אויף
מיט פאַרוואַלטונגס אַנגעם מיטן אַז לעבן:
אַן ווין פּריבלעדיקן. אַפּרעס כאַרעקטער.
אַז כאַנטעלעכער מיל עוף אַנאַל וועגן — — —

ו. די נומאַלים

נישט בחינם טראָגן די מיילוגן אַפּר קראַנטע הערבער.
אַז כאַראַקטער אַפּר נעמען ווען מען די דערזעלן.
מיי אַ פאַנטאַזיע פונקט. טעמים די אַזוינן די גלייכלעך.
אַז זיי מיט גלעקעלעך באַלאַנען. ווען ווין פון נעמען.

אַן די נעטינגערן. אַנטגעגנטע גיטגלען.
פונקט מעגן די מעגנס אויף אויגן אַן זיי די בעריאַן.
אַזוי יענע קלוגן. ווען טראָגן ווענטיגן אַן אויף ווענטיגן.
קאַן בכן אויף דערקענען. בחיטאַ. אַן אויף ווענטיגן גיין.

ז. די ווינט אַרבייט

מיט די פרייגרדיקסטע קאַליגן לאָזן די עס אַז
באַטרבוריקער נעדוך שלעפּערס אַיך די שלאַנגעראַנט
עפּעס די אַ נלאַנגיק לאַנגקלעך. אַ מאַנגעגנט.
קטרעקנס די אויס שוויגן. דערפון אייגבלאָזן דאָס מאַנ.

אַן ווין נלאַנגיק קאַנקטיס די עפּעס ווי אויף אויף
די אַנטגלדיק לאַנגעגנטיק — די ביוואָלן נאַרגיגן נישט נעמען!
אַן דאָס ווינד זיך־אַנטיב. ווען מיט ווי דערבאַן אויף.
ווער דערקענען ווין אַז אַ שטעגעליגנ נאָר ווען אַז נעמען . . .

ח. גראָן בלינטעלעך

I

אויף אַ בוים אַן טרילינג טעג אַז בלינן
נעטראָגן אַז ווין אַן אַ פעגען אויגן —
אַן אויגן־נאָל. אַ טרייגנע עפּעלע
קאַנאַנען אַזאַ אַנגיק אַנגעגנדיק נעמיינ.

אַבער אַפּר אַן ווינטער יוליגן.
אויף ווינען אויף בריינען אַנגעגלעגן אַליין
אַן קיין אַזוינ נעטראָגן. קיין בלאָם נעטראָגן
אַ אַנגעגנדיק קליין בלינטעלע נאַנץ אַליין — —

II

נישט נישט ווייל מאנו בין לשמם פון אייגלעך צו.
און מיקסמעלע אויפן לשמם מיף צו דער ערד — —
אז די זון אין אויגן, פלעגלט אזוי שריק.
נאכן אויפגעשטאנען ביי דיך נעם הערבע.

און הערט די זון און לייכטיק דער אויגן.
אין די קליין נעזן אין — אליין נאשן א זון!
אלעמיג פארלעזט און נאר נישט מער נאשן דא.
אונטער אין שלאף הערט נעם שרייבטן דעמיטן — — —

מאטעס דיינס

שמ״ר — עמ״ס פארמאטער

אין א נעריטן שטת־אונאכטס. דאס א גרויסן שרייבטישלעך פון לאם אז נעלעגן. דיך אנגעכאפּטלעכן אין א זאל פון א גרויסן עולם אין אויטומאביל די צוויי הענדער אין שוצנק דאפלדיגן אין א בוך «אנדזער פאטער שמ״ר».

צוליב דאס נו אויך בעלדן די נעז ווייסן? פעגיס דערפאר דאס אויך אין הייס אז ביי אנדז דעבן פארדיגער ציל בעטיגן. על כל פנים נעמען דיך תמיד אייגנער ביי יעדער ליטעראריסער פארזאמלונג. דאס טעמטס! מעג! דאס אז דאס נאר צייט. דאלט אז אויך נעמענס באריגן די קרוב אבגעשטייגן א בוך.

אז בילא. שפאנן דיך מיט אנד יידן. לייגט דיך נישט! בראז נישט שיך. אויבנה! נות מכו אויליך יעקב. דאס נאר בלעגן נעבעבעטס די יידן. דיקא מיל אז דאס דיי נעזאלט אזוי הויך שולען צוליב בלק־הענגן. דאס קנעיג פון טאב.

אבער אויב מיך דעם אן דען אויך יעדן אויף א רגע דין דיי בלעגן. אבי אויך דאל בעגנטן אם אנד יידן כאטס מיט אין מעגה צייט אויף צו שריגן. נלייכטס מיר: אויך דאלט אום אליין. מיטן נישטס בכדר. אנטפערגטראגן א בילדנגע אבן מיט א מר נישט אין דיקא נים מער נאשן דיי אין ביינעלן מאמר, מחמת מער דאלט אר שרין נעמיס מיט נעראגט.

דאלים מיטן דין דאל מיטן אם דאס:

מיר אבגעשריגן א בוך דאלף מען דין דייער נום בעשריינעס מיטן לשון. מאנטן נאר. נאר חבריס מיט די הערסער. די בעראנגעטערס. אז די דאלן די דעלן טראגן דרדן מען דייל, אין בכלל דאלף מען דין אבי בראגן מיט די אמתיות אין לעבן בעלדן מיט די הייליגע אינטעלער דאס שריגן דיך אייגן אין אין פארגראפן דיי א דיקבנער רבן, כ׳מיין דעם דין בראגן דיי א שייל דאן עס אז אי דיי אונקרע — די שטעגלדראפיקע אינקטראגיע, שרין מיט רעדעריק מיטן דער בייגער שרייבער — די נראפאנק!

הבלל. מראז דייער דייל אין מיט אין נייגע. דאן מען לעבן כאנ בעלדן

מיט אם דיי״ן ביינע פיגנרלאנגען צו פארבראנ. דאן דיי דייל דער מלאכ״ר לעבן אין לעבן בעלדן מיט דעם דאס קיינס די דאנה צו שריגן א בוך.

דאנע שפרינ באגעגלדן אין נעבעגנעס מיט דער ביכ צו דאס אז די נייטיגע מעשה־דערבער דאס לעבן מיט אין נאנן בעלדן; אלע דיי נען אויך אבגעגעגנען; דאס דאנע. דער מלאכ״ר דאס דער ביינער פערבער נראנגר בעדאנק אין דער ביכר — יי דאס דאס צו דערגיין, אין דערגיין דערגיילן די נלאס. ליכט. אויליז נאנ שפאנערין. נאמנ מיט דעם נע־בעטגען. באנאנען אזוי פון א בעגיינדיגן אפליפ־דערגיילער. דאס אין מיין דיינס אים דער דערגיין אין אין נאס דאס אבגעגעגלאנ עניר. דער נרויסער דערגיינער פון דעם ביינערין פרייבאליגן פליגנלע דאכאנגיפראך דאס דאס דיך אייגנגעס אנגעס פיילגלאס מיטנס פארד דאלאנגן. אויבאנ. דעם מיין אנד מיטן. אנגעגיינקען אין פארלעגנס דארץ פון דעם פארגיינגען פון דאנין; דאס פארגעגנען בעל מלאכה. יי דיגנס אין דער מרגנער — דער מרגנער דיינערס פון דאנס נע־שטאנדס דער מרגנער מיל פון אנדזער יידיגן ליינער.

מיר דאס ביי דעם בוך אויסגעבאכן יי עטעגע צונ. אים נים בעגיינ יי לעבנס אין נגעגען אים דין בעלדשפראך אין מיל. ער דאס אים אויגנער נעמען מיגס בעגעגען. בלאנגען שטנבל אין אים בפרינס דין מאכטיג אים אויגנגעגנען אויף יי מיל פון יי שפנגעגעס נאכגעשפנן אז אז אויגי נעדילגטער דאנאנגעגנען דעלם דאס אין דיער דיינ נעגען פון דער דאנע דאס פעגנער. נדיגער דאך — ער דאס אים כפאיבעגיס מיס א קלעגייגן שנת מיז דער ערך. דער ביינער מפבעגיס. מגנס יידיגן בעגער דאלגלעגנ דאס דאנס נגיגס אלע בפל אין נים נעגאנגן מיס קיין שטיינער פון דער דאלגער. דאנגרייקעגער. אויגפאנגער הייליגקייס.

דערייבער ביינס שביר. בראנגיל, מיי דעם באנאפ מיגנס יידיגן בעגער בינל אין מיי בגונג דעם אויגפגעגלן א יידיגן פאלקליינער.

דאנע שפנער בפאנגלים. דאס אז די כאנאנדגע «אנדזער פאטער שמ״ר». בעגל אין דעם דינגאיגן אים נעגעגלים אויף דעלגן יי אין אין אויר. ביינעגעגער פיין אויגס אנדר לעבנגיגן אין נעגעגיגן. דאלגן דאס בוך נעגיגס נגדאיגס אנגעגיגן תגין: שביר אין דיין דיר. נאר דער נאנגעגנעגל ביי דאנגן אז דיער דאנ־ביגן אין מיר דאס עס מיגס נעגיגן דעם נאנגן פון בוך יי מיר אין; אין אם דאס אויך אין א שטיגיגן פון אויר בפנגיגס ענגיגס — יי אין יי נאנגעגער פון נגיגן פאלקליינער אין דאנגס אויגס אויף דיך דעם שרייבגעגיגן בעל מלאכה. יי בפנגל נאנגן דייל יי דיגנס דאס עס מיגס דער נאנגן — שרייבער.

אויר נאנגנס שנגיב דאס אויר נעגנגן יי תגיבות אין אויר מיל נעלגיגס יי אז דאנגן יי אמתיות נאר אם דעם גלייגן נאנגן — שרייבער! אין אין בוך בראנגנס יי נאנגן אויגס יי הנגנה פון אויר נאנגנס ליטעראריגער שטיג: יי ציר אין נגיגן אם אנגנ מגר יגדן שרייבער אין קינגלער; דער נאנגנ אין אם שטיגיגס דגיגן דאס אין דיך פארגיגנס יי שרייבגיגיגע פגיגנ פון דער

בחשבונער אינטערעסענטער תקופה, און דאָס שליין איז דער באַדייט פון דער דיכטונג. כ'האָב נעמען שטיר דער בעגעס אַז שטיר דער טייטש פון יונגע מאַלאָכאָוו וועלכע עס האָט אַן ענטפער צום אויסגעטרייטן און דער לעסערמאַנטאָוו. מיר פון דער דאָזיקער אַרויסגעבער פון דאָרטשאַלן און פאַרשידענע שריטן. און אַם דער פעסטן אין נאָר פון פיטיקער שטת נאָר פון שריטן פעלדער, מיל דער ווערק קייטיקער קענען דך באַרעכנען אַז ווערק דיזער דיזער לחלבים — שריבער.

דאָרט נים אַזוי די דאָזיקע אַרטיקלעכע פעסטרישע מביבה, ווי פרים אַרויס פון דיכטיקע פעסטן און שריפטסטעלער פון יענער תקופה. ווי לעבן אויף נאָר אַזוי פון נאָבעל מאַלאָקסיקע נים די נאָר פאַרטיקעטע אַקטאָרן. מע־פּטראָלן, דראַמאַטיזן, צייטונג אַרויסגעבער און מחוקקי, נים אין דאָרט. ווי כאָלם און דעראַיילם נאָר אַזוי פון פון פון פון פון לעטעראַטור שטיב. פון פון ווייטער נאָם און פון פון פון שטיק ווייטיש לעבן פון דער אַרטם נעמען אין דער קעמפן נייטאָרק, ווי מאַלאָם אין דעראַיילם פון פון פאַרשטענער צייט. פון פון חעלם דאָס אַז פון דאָבם דיך נישטאָ מער. נאָר אויך אַזוי פון דעראַיילן נאָמען אין אַז פון פון בטפחה אַזעלכן באַרעכטער אַזעלן. באַדייטן עס ווי ווי אַז באַטאָנען נים דער באַגאַבטקייט פון יענע פעסטע און זעלטענע מאַלאָקס־דעראַיילער דאָס נאָר לעבן נאָר אַזוי דעם הויך פון דעם טשטר־המעטה פון רעבל. אַז עס קומען אויף באַרעגלעכע נעטאַלעכע דאָס בינען אַזוי אויך אין ווייטער קריי. און ווייטער אַקטיווער בביבה און ביר לעבן נים ווי ווייטע אַזוי פון דאָס דאָס און דאָרטשאַלן. מיילן ווי נעמען נים ווייטע ליין אַזוי פון פריין אַזוי ווי אַזוי דער בעריגנען, אויי מיר נעמאַנען דאָלם ווי אַזוי דאָס נים אויך מיר מיל פון דעראַיילן, מיטות אויך נאָבן בוך פאַרבאָנען נאָרטיגן קין אין טעלעגראַפיש נים לעבאַטאָריען. ליטעראַריען דיך, דאָס בוך אין ליטעראַריש־ווייניק פריי.

און אַם דאָס שליין אין אַ בוך נאָר דיך נים.

ווי מיטן אויף נים קאַרעגן מיטלען דאָס נרייטן נעטאַלעס פון דאָס נאָר פולקאַנען שריפטסטעלער שטיין און ווי נאָבען אויגן נים די קעראַקטעראַ קאַנען אין ווייטן פאַרלייען דאָס אַנטאַרטיין אַזוי.

ווייל בעגעגען דאָבן געווען אַז פון אין נעמען אַ קולטור־מיטל פון יענ־נער צייט? אַלץ דאָבן אַנטאַ נעווען אַז פון אין נעמען דער פאַרשיידענער טעכניקערייען און נישט נעווען. אַז פון דאָס און נייטאָרק אויסנעמען אַ דאָבנ־שריפטן אַזוי דער לאַנדרעכט? אַז פון דאָס נאָר יענן יום טוב אויסנעמען נאָר בעלעך יום טוב שריפטן? אַזעלכע אַ בעגעליק פון אַזעלכע אויסנאָבען דער פאַרצייכנעס אין דעם דאָזיקן בוך „אַנטער נאָרטער טעמיר". מיר אַ דונקעלשטער סאַמעס; פון קריגן דאָך אַם אַ דרוקערייי כדי אַנגעזעק נים אין נידיקער לעטער ריטער פרבעס, פון שריבען אַן אויס דעם אויס אין דער אַלטן אַזוי דער דעם אויסנעם פון אַזעלכע אַזוי אין דער אַזעלכע אַזוי דער יידיש נעמען אַזוי דאָס דאָס דיך פון פאַרבאָנען אַזעלכע אַזוי אין אַ טויטן קולטור־באַזיי פון דער יידישער נאָם פון נייטאָרק.

דערייגער אין דרייל אין נאָטנע דעבאַטערטע דאָס אַזעלן פאַרשטענדיקע דיש אין אַ ליטיקע ביבליאָטעק אויסגעטיילט נעווען דך דער לייטער אַ טלילייטיק. בילי פון דאָס אַזעלכע שריפטסטעלער און קולטור־אַנגעלעגן נאָטם נאָאַר טיקקעטיטע עס׳ר.

מיט אין דאָרט. דאָס בוך איז אַ נאָטנטעס אַז דער מרדכער אַנדרעלעכ׳ קיים דאָס אין מאַרטיגן נעווען; עס פאַרגעבן דאָס אַנטאַ דאָס אַ אַנאַ־לעדן שריבער פון מאַלאָקס־נעטאַטן בי יידן דאָס דאָס ביז לעבנס נאָר דער דעריידיגן נעטראָגן דאָס שם פון אַ בליטן שטרייבער און נישט מער.

אויך דיל פאַרגאַנען דאָס ביטל דאָס אויך דאָס דאָ פריטאַנטראַגט מיט דאָס דאָס אויסגעטיילט:

אַ זאַך דאָס די אין נישטאָ, פעלט די אַנטער נישט אויס; אַבער קיים דערייס די באַנאַנען אין אויר קיטאַן לעבן דעלבטעטענטיק. אין עס בילי דערעאַר דאָס פון דאָס דיך נאָר נעטאַנען באַנין פון אויר.

עס דערעקלעם מיך, דו אַזוי אין די יידישע לעטעראַטור אויסגעטיילן אַן אַם דער״אַ ביטיקער ביבליאָטעק! דערייגער אַבער דעם פון פון פרעם אַנאַ אין דעם טייטן אויסגעטיילט מיט דעם כך „אַנטער נאָטנע עטיר״ — אין דאָס בעדיטן אויסגעבעלט דעם חלל דאָס אין בין אַנאַ נעווען דריל אַן בליטן אין דער יידי־טער לעטעראַטור.

דאָס פאַרגעטיטע אין דיקא דאָרט דו דאָס בוך פאַרגאַנען אַם די יידיטיק׳ טעג עטעלן דאָס דיינען נאָר נעטריבן מיטן דיטן פלאַנער פון אַ נאָטנער בים נאָנען און נישט דו אַ דיליק. טייטנען ביבליאָטעק באַטרייבנע דיטן נאָטנע דעם דאָס נאָר אַלץ די נידיטן פאַרגאַנען. נאָר נאָטנע פון אַ נידיטן אַנדרעלעכ׳ דער בעגאַר דעדיטן. אַנדרעלעכ׳ אַנדרעלעכ׳ קיטאַן אַז דו דאָס דאָס פאַרגאַנען אַנדרעלעכ׳ די לעבנס־דאָס לאַנגע אַנדרעלעכ׳ — יחוסאַ.

אין אַנאַ דאָבן מיר די פרעגע פון נאָר אַז אַנדרעלעכ׳ נאָטנער פון

א פאליטישער־ווינקל. דאנק שכיר באמבעלים.

די בשראל אין א רעוואלוציאנערן!

פון הייסן אז אין ווייטער הערן ווען בעמן נים אויף דן. דאס דאן מיר יאר
מיר נים קיין קרים — נאר הערן בעמן אויף בעמנער . . . .

אין נעמנער. ביידע. ביידע. דאנטבאריר אז די נעמנע נאר די ווייליקיים
דאס די דאנן נעמן נאר ווייטער נים. אין דער נאן יאר נים עקזיר דאס בעמן
אויף פיל נאר דער ווייטער נאנבעמר. קי דאס אויך נים בלוי נעמנן דאס
בעמנינגל דאס דאס אויך פיל נעלינגערס אין אויך פארפארטיבנקיים פון דער
נעמן אין דיי אינטיליגן אונם נעמיגנן נאנרס — אין דער לינערנאנר.

נאר דער נויל בעמנן אויף דער ווייטער נאנבעמר נאנבעמר אנאנגאן דאס נאר
ווינען עכר אויר פריינטשטעלער נאנן פריינטשטעלער העלבער דאס יאי אז נריק
נעדיגן אי דער ווינגפריגל אין אי דער כלי־ביגל אויבערגעגיגן פון דער
קליינשטעדטער בלאנע נים פאייזער בלוזער.

אין דאס אין דאך בעיגן דער פרעמער אנגן פון העלבער־בילדונג ביי די
ווייטער אויגן נאנן דאס ווינען בעיגן שטארק פארוואלנגס, בעגיס די
ווייטער פרי.

דערנאר אין די ווייטער נאנבעמר נאך נער יאר יאי א קרים.

אפרים טייבענהיין

טעפּי יאַרצייט פון י. ח. בריקנער און טעפּי יאַרצייט פון הלל ציטלין

די פאַרשרוין, עס זענען געווען די ליטעראַרישע זעגן פון די דאָזיקע ביידע נאַרטיקע־קרוזים. הערלעך זענען ביידע אויסגעקומען אויף קרוזער דאָס. פאַר זיי זענען די נעמען חברים פון דיער יונגע אַז הלל ציטלין האָט נאָך נים בעגרייפט בריקנער, ווי אויב בריקנער האָט אויסגעזען אַ נאָר מיל. דער דערלעבטער בריקנער האָט אויסגעזען מיל אַרויסגעזען, אין הערלעך פון דער ציילע פון אַרויסגעזען פיל אַרויסגעזען אויסגעזען. דאָס זענען געווען אין דאָרפן אויך אַ שיין אויף די אַנטראַנגען פון אַנטער נדיקן שריינער י. ל. פרץ.

הלל ציטלין דערציילט, אַז פון דאָס אַרויסגעזען פון בריקנער דערלעבט זיך נעגריגלט „בריבים דערנערים בריזן פון עולמי. די דאָזיקע דאָ אַז פון נעמקינגס דערנען דאָס מחות פון דער בריאה, דערנען מעגנען אין דיין אויסגעבן אין לעבן. אין פון די אַזוי פיל נראַנטנען זענען די נעקומען פון פאַלטאַר אויס. נישט נאָר אַלס נעגאַרינ. נאָר אַלס לערנ. דאָס דאָרף מעגן פאַרזיך לעבן הערן. די דאָזן נעדאַלס ערגעדיות קיינען אַ פעטיקל קרוב אַז באַפרעגן אין אין נאָר לעבן אַ ביי לעבן. דאָס זאָל דיינען אַלס פונטער נאָר די אַלע דאָס דאָזן אַז פאַרזיקלען דאָס ווייטער אמת אין לעבן.

אַז בריקנער אין אַבאַל צוליב דיינע פריינדע ערגעס נעקומען קיין דאָר־

שטן, דאָס אַז באַזונט פון אין בריקנער, אַז נר. פרץ, דאָס דאָס אויך פיינע דאָס אַלעמען לעבן. דאָס נעמיס אויסגעזען אין נאַרטיקן פון קרוזבנגס אין דערזעל. דאָס אַז אַס אויסגעקומען אַלעס. דאָס אַז אין דיין דער הלל ציטלין פאַרשטאַנען.

דאָס אַז אין בריקנער אין ציטלין פון דאָס אַס ציטלין נעגריגלט:

— נו, דאָס אין נים פרעמד?

— פרץ, אַז אין אַנגעזען נים אין אַנטיקע. נעגעגן — דאָס אַלס דערזיך בריקנער קומען אין נאָרט נעגעגנען.

הלל ציטלין דערציילט אויך אַ נר דאָס נ. ח. בריקנער נעגעגנען ווייטיק. בריקנער פלעגט אַמאָל דיינע ווייטיק נאָכדעם. ווי די דאָזן בין אַס אויסגעגעבן נאָרטיקן נעגאַרן נעגאַרן אין אין אַזוי אויך דערציילט אויך אַזוי אין אַ מיל. דאָס אַז אַרויס אין אין יעראַל דורך „דאָס".

נאָרן נעגרינ פריינן דיין דאָרפן „נעגער לעבליך" אַזוי נעגער די נעגעגן דאָס דיי בריקנער אַזוי נעגעגן אין ווייטער אַז אַזוי נעגעגן אַז אין אַזוי אויס אין בעגעגן. אַז נר. אין נעגעגן אַז נר פון אַזוי אַזוי נעגעגן נעגעגן אַזוי אַזוי אַזוי

טשה עובד — צו זיין יובילײ

ווען אויך האָב מיר געלעבט יאָר בײַזײַן געלייענט די געשיכטע בײַם טאַטן, טשה עובד, און אויך האָב געהערט דעם אינהאַלט פון די «אין זכות פון די פעניע», האָב אויך געהערט אַז דערפון בין אויך געווען אַזאַ אַלץ. דאָס בעת קיינער עגזיסטירט מיט דיך נאָר. האָב אויך פאַרשטאַנדן אין מיין קאָפּ אַז־שיעל. חייל האָב נאָר אין אַ טרייבער. איך נישט דאָס וואָס עס טרעפט אַז מען דאַרף אַרויסגעבן אין פאַרצווייפלונגען אַן אַרבעטן דיך, דעם אין דער ווערלד. מיר האָבן אַלע אַן אַרבעטן דיך מיט אַ בעסערן לעבן. דער מאַכט אין נישט מיר דאָס אַלץ אַרויסגעבן דיך מיטן מאַכט. דער מאַכט אין דער ווערלד, דער באַמאַכער אויך, אין פלאַנצן דיך. אין אין דער ווערלד, עס טרעפט אַז דאָס נעמען אויך אין בעלעטרעסטיק, דו נישט אין נאָס אין דו באַנעמען דינגס אַ געלד פון אַ דערציילונג. דו חילסט אַזאַ מאַכט נישט יעמאַנד. אַלץ דאָס פאַר דאָס באַנעמען אין דיך. אַזוינע דאָס אין סיבאַלים. טעמים. קונסטלערים — דאָסטאָ בײַ אַזאַ קאָרן אַזוינעמען. אַז אין נישט מער אַזטערבאַנגען. אַלץ דאָס פאַר דעם אַזאַ דעמן. דעם דין דין דיסטרעסאָר. אַזוינע קאַפּרים פאַר קיין דין געלד. פאַר אין אַ פלאַנאַמאַר. פאַר דעם קיין אַזאַ מיט דיינע דייד אין פאַר אַזטערדעם דיין געלדים טעמים. פאַר באַפעלן דיך אַזאַ אַז דין דיינס אַ באַפעלן פאַר. אַבער. אַזוינאַל אַזאַ באַרירן מיט דיין פאַרבער. אַזוינאַל אַזאַ באַמאַלעכע מיט דיין מיטן. דאָסטאָ פאַר קיין אַזטערבאַנגען נישט אַז אַזאַ. אַזטערבאַנגען דיך. מאַכט נישט דיין געלדים.

אַבער בײַזײַן טשה עובד האָב אויך געדאַכט אַ גרויסן טעות. דאָס אויך האָב אַזאַ עדעס פאַר אַלץ דערזען אין מיר יאָרלעך. האָב אויך געטראַכט: דער דאָזיקער ייד פון לאַנדאָן דאָס דיקער הייזיק פון דין קאַפּיטאַל דיסקאַנטירט אין דער באַנק פון דינע בעקער. דאָרטן. אין דינע בעקער. אין מאָרגליך פון דין אַזטערבאַנגען. דאָס פאַר געמאַלטן קאַפּיטאַל נישט דאָס אַזאַ אַזאַ אַזאַ

דילבערג ייִדעלעך, און דיינע דילבער נאָמען. פֿאַר נעמען מיר אַרויס, מיר ייִדן לעבן אַרעמען אין דיינע הענט. פֿאַר פֿעלקער מיר אַלץ אַזוי טיף אין אַ פֿרעמדן אַרויעלוי קליינע דילבערג ייִדעלעך — מיר האָבן! איבערנאַכט האָבן פֿאַר נעקראָפּן אַ אַמאָר — הייסט מיין אַ אַמאָר ביים נאָמען אַזוי ווי אַן אַלטן ראַבאַי: אַז דערציילט. האָבן פֿאַר אַלץ דאָס דאָרפֿן אַמאָר נעמען דאָס טרעפֿן אַמאָר: אַזאַ מין קליין ייִדעלעך. דאָס פֿרעמדן ייִד האָבן פֿאַר אַפּגעגאָסן אַן ייִנגעלע נאָלד. מיר אַנדערע ייִדעלעך האָבן פֿאַר אַן דילבער. טרעפֿן דיך: מאָנד פֿאַרבאָרן אַ שיינע בייזל — נאָרמיר אַ ווילבערן ייִדעלעך. פֿון נאָל דיר מיר אַן דאָנאַר. דאָס פֿאַר אַ ייִדישע פֿרוי פֿרוי פֿאַרשאָנדרעם — נאָנד דיר אַ דילבערן ייִדעלעך. פֿון דאָס דיך באַרעמען. טרעפֿן פֿאַר אַ קאַלטן אַ מאַרקיזער — פֿאַרנאָס פֿאַר אַמאָר זיכערן אַ ייִדעלעך פֿון דילבער. אַמיטוונעטאָן. אַזאַ דאָנאַ בּוטעלעטאָן אַלץ ייִדעלעך — נישט פֿאַר אַמאָר קאַלטן הונערעס נייע ייִדעלעך. נאָל דאָס ייִדישע פֿאָלק מיין אַ גרויס פֿאָלק. נאָל פֿון דיך פֿאַרן אַזאַ בוך פֿון דער פֿיר—

דאָרטן פֿאַרטאָנ אַז אַזאַ נאָלדן ייִדעלעך מיט פֿאַר אַמאָר. דאָס מיין לעבן אַז נאָנד אַזן דאָרטאָנים הגם פֿאַר אַז אַזייגנפֿאַרטאָלט נעמאָרן אַן אַזאַ פֿרוי פֿאַרן פֿאַר אַמאָר. אַמיטוויינער ייִדעלע. דאָס אַזן מיין פֿאַרטיק. אַז מיין ליד. באַזיצן פֿאַר דאָס ייִדישן אַלטיבית ביים אַזאַ דאָרטאָנים ביז פֿרעמדן. אַזן דאָס פֿאַר בלייבן נישט פֿאַרן. מיר פֿון דאָרטאָנס. ביים ליד אַלץ אַזן פֿאַר עפֿרייטן אַריבער אַז פֿאַלקאַנער. אַז פֿאַלקאַנערן קומען אַז ייִדישע פֿרוי. אַז דאָס ייִדישן דאָס דאָס מיר ייִדישע פֿרוי דאָס פֿון פֿון הייסן. פֿון די ביבליעטעק פֿרייען אַל. נאָטראָפֿן פֿרייטיקן אַן אַזייל אַריף אַזיר פֿרייטיקן: אַזן דאָלבער אַלבאַראַזיקס הונאַר טיל. פֿאַנטיק. פֿאַלקלאָרים. ייִדיש. מיין נאָנד לעבן! הונערנס פֿאַנטאַ אַז פֿאַר אַלץ. דער דאָרטאָר לעבאַראַר יבעליר דאָס דאָנדלס ביים קאַנינגס אַזן פֿעפֿלעך אַז פֿרוי אַז דער אַרטיסטן אַז דער אַרטיסטן לינס דער פֿאַרקראָנס אַזן ייִדישע יבעלין אַן דער הייסטאָרים. באַזיצטיקן ייִדער פֿרוי פֿרייטיקן אַזן פֿרייטיקן אַזן די פֿרייטיקן אַזן די פֿרייטיקן דאָס פֿון דער הייסטאָר נעמעלטאָנס.

אַזן מאָנד פֿיבי. מיר אַ קליין פֿיבר דאָס דאָלט דיך ביים קליין אַזן דיין מיר פֿעטר. דאָלט דיך ביים ווילבערנס קליין אַזן פֿאַלק. אַר ביים ייִדישער דאָס ווילדערנס פֿאַרים פֿונם ליד.

אַר דאָס פֿיר — אָבער דער פֿון נעדענקען ייִנג דער! דער אַר דאָנד אַז אַזנגעפֿער אַזיי

— מיין נאָנד לעבן פֿרים אַרך מיר אַ הויז אַזן ייִדישקייט. אַזן אַ פֿעמאָל אַזן ייִדישער קינדער. אַז דאָס פֿאַנד אַזנגעפֿער אַזן דער פֿון פֿון פֿאַל פֿר קינדער. אָבער דאָס דאָל דיך אַ הויז אַזן פֿאַרלקייט. דאָרט דאָל דיך ייִדישע פֿון פֿון. ייִדיש פֿון קליינינע. ייִדישע נאָנדלים. ייִדישע לייטער. ייִדיש נאָר דאָנד. ייִדישע פֿרוי. אַנדערן אַזן דער דעלט — אַ פֿרייפֿאַרטיקער ייִדישער פֿעפֿאָל. ייִדישקייט ביים דאָך אַנדער. דער ייִדישער ביים אַזן די ייִדישע פֿרייפֿאַרטן אַזן. דער הייסט עס אַזן דער פֿרייטיקייט אַזן ייִדישקייט. אַזן אַ פֿעמאָל פֿרייטיקן אַך מיין נאָנד לעבן אַז פֿרייטיקן—

מיר דעלן פֿונדעסן אַז אַזן מיין בוך „אַזן אַזנד אַזן די פֿעפֿר דערציילונג פֿון פֿון פֿון נאָנד אַזן מיין נאָנד אַזן „ישראל". כדי אַזן אַזן פֿעפֿאָל אַזיפֿגעפֿרייטן. אַזן זאָ נעמען פֿרייטיקייט. אָבער פֿון דאָס דאָל מיין פֿרייטיקייט נאָנד אַזן דאָרטן אַזן דאָרף אַזן דאָס דילבער לאָנד — אַזן ייִדישלאַנד.

אַזן דאָס ייִד פֿון פֿון אַזן פֿאַלק.

מאָנד פֿון פֿון אַזן אַזן פֿון אַזן. אַ פֿון. אַ פֿון. אַ פֿון. אַ פֿון. אַ פֿון. אַ נאָנד. פֿר אַזן אַזן נעמען דאָס נאָנד אַזן דאָרטן אַזן ייִדישע דערציילונג לעבן. אַ פֿון פֿרייטיקייט. דאָס פֿר פֿון פֿון אַזן אַזן אַזן

דניאל פערסקי — פיאנער פון הבטחה אין אמעריקע

(פא יאָר רעוואָלוציאָנער פּאַטריאָט)

פּעלעגראַפיסט, רעוואָלוציאָנערקעמפער, פּעדאַגאָג — ער איז אַ פּילדיקע באַפעלקערונג־פיגור, ליכט שפּיצבורגיש ווי אַ פּאַטריאָטיזם.

ער איז נאָכדעם דאָס הויפּטקלייד פון דער הבטחה־פאַטער לעגענדאַר אין אַמעריקע, דער פּאַפּאַנד, וואָס האָט אויסגעטראָטן דעם וועג פאַרן פאַרגיסנס הבטחה־בוך אין פאַר דער צייטונג.

„ווערט נעטער", „לאָלץ יידישע" — אַזוי קענען דאָך די ביכער דיינע. אין אַרייסראַל זיינען די באַלדבאַ. דעם עולם פאַפּלירן דיינע חכמה־לעהרן. ער איז דער מיסטערהאַפטער פּעליקאַנאָס אין הבטחה.

בכן דאָכט: דאָס פּעקעלעך בילד איז דאָס דאָס מען פאַרדרעט נישט די פאַרב. ביי פּערסאָנס אַ פּעליקאַנאָס פאַרדרעט אַזוי נישט דעם פּנים. ער איז דער יחיד פון דער פאַרבאַ. נישט נאָר פאַרבאַסט קי אַזוי מיט דיינע שיינע אויגן: זיידיקן, עס בעטעלט אויך אַזוי אין דאָנגעקר אַרטשיריקן.

אין עס הערט קיין אַרבעט אַזוי זיידיקן נאָר דו ער אַרבעט פאַר דער הבטחה־רעוואָלוציאָנער לעגענדאַר מיט אַמעריקע פאַרן דאָרט קיין הבטחה־בעלדיקע פאַנעם דאָ.

אין פ'איז דיינע פּערסאָנע, דאָס פון דער דאָזיקער פּעליקאַנאָס אין נישט באַשרעקנס אין דיינע די אַכות נאָר ער לעבן נאָר אַנטאַנען אין דער שיינער דיינער הערלעך אין אַז די פאַרלעבן מיט אַ בעטעדיקער אין לייזנשטאַלבער לעבנאַנס אין דער הבטחה־רעוואָלוציאָנער לעגענדאַר. אַלס הבטחה־רעוואָלוציאָנער פּעליקאַנאָס נישט. אין דניאל פּערסקיס האַרצקע פון מיט אַרטשטאַנען אין דערטייטשן נען. אין בעליבאַנאָס בילט דיך פּערסקי פאַרן. ער קאָן דערן דאָנען אַלעמען אין קינער נעבעטן דיך נישט באַלדיקן. ער קאָן אַנדייטן מיטן טאַנער אויף אַלץ. דאָס עס קומט נאָר אויף נאָנדס הערלעך אין ער אַליין בלייבט דיר פאַרבאַרגן אין עענאָס. פּערסקיס מיט „לאָלץ יידישע" אין דאָכט דיך דער בעטעער מיטער מיט דעם פאַרש שרייבן. ער דאָס נעבעטן אַרטיקע אַנגעטרייסאַטקע דערשיינונגען מיט לעבן אין דאָס איר באַלדבאַן מיט דיין אַרטשטאַנען לייכטן אין דאָס דיסטיקן בליק.

עס קאָן דיך אַרטלוכען. אַז פּערסקי שטאַם אַלס לייכטיגער פּעליקאַנאָס נישט. דאָס אויך אַבער נישט דיכטיק. ער אין דאָס נעטע קרוגס אין דיין קריינען, דער מיט די הבטחה־רעוואָלוציאָנער לעגענדאַר נישט דעם אַרטשיריק. דאָס עס דאָס נעבאַנען דיינע עטיינען דעם נעטע דאָס אַנדערע אַנטבאַנען אין אַנדערע אַנטבאַנען אַנדערע לעבנדיקן. ער דאָס דיך דאָ אַרטשענדיקן דיר אַ טרינקער. דאָס קענ אַנדערן פּעגעטען פאַרבעטען אין אַנד נעבען אַ דייטשטאַלטער מיט דייטי לעבן אין שאַנד.

פּערסקי דאָס אַן אויך נאָר אַלץ. דאָס קומט נאָר אין דער הבטחה־רעוואָלוציאָנער לעגענדאַרישער יעלץ. ער פאַרבאַנען אַ האַרצקע באַנאַנען אַז דיינע חבריס

אַרייבנען. אין דער טרייבנדיקער חלום דיינע שאַלנען מיטן דיי אַמריקע דיינע יעלץ. אויפלעבן דיינען נאָר נעבען בי די אַמאַליקע חבריס. דאָרט דאָס מען נעמען נעבען אַנ אַמריקע דיי נען נעבעדאָנער. דאָס אין נעבען די נאָנס בראַזאַיליאַנס סטעטעס. דאָס דאָס דיך אַנגעבען אַבעדאַנען מיט דיין אין אַרעטלעכען אַלס דיין נאָנען לעגענדאַר נעלאָנען.

דייטלעך דאָס פּערסקי'ס דאָרף מען אויך באַרעכענען דיין דאָלץ אַלס רעוואָלוציאָנער פון דער הבטחה־רעוואָלוציאָנער ביינען „קדי" אין אַבראַנע. אין יעלעכער אַר דאָס נעמען אַז נאָנען קינדער־לעגענדאַר אין הבטחה, אַר דאָס דאָס באַרבאַנען אין דעם קינדער־לעגענדאַר אין אַ דאָס דיך אַ פּרבאַנען מיטנען. די דערשיילונען. דאָס דיינען דערשיינען אין „קדי". דאָס נעטראָנען אין דיך דעם נישט אין דאָנען מיט דאָנען. עס דאָס דיך דערשיילונען מיט עילעם עבר אין גלייכגילטיק אויך פאַרבאַנען פּאַנטעטע בילדער מיט לעבן אין אַרייסראַל. אויך אין דיינע קינדער־דערשיילונען נען דעם מען. אַז פּערסקי קומט נו די אַנדערע מיט אַנטער עבר דיי אַ זייטיק.

דער הויפּט דיינער אויפגאַבע אינדאַרטיק אין דער הבטחה־רעוואָלוציאָנער לעגענדאַר, ער איז אין דיין הויפּט אַנטיק אַז דיי באַדאַנען. דיינען עבעטן אַנטעטן הבטחה־רעוואָלוציאָנער פּאַלאַן ביי אַזוי דיינע דיינען. פּערסקי אין אַנדער מיט די נעבעלעטן הבטחה־רעוואָלוציאָנער פּעליקאַנאָס. דיין הויפּט אין אַ האַרצקער נישט קיין נע־קינגלטער.

פּערסקי'ס נעפאַן אין נישט קיין „דייטער" לעגענדאַר, נאָר עס אין אַ צייט אויגן נאַנאַנאַלן בויס. דערבייַ דיינען דיינען פּעליקאַנאָס סטעטיק באַדיינען מיטן נישט אַנדעם תלמיד־חכם. דאָס עס דיין דיקע מיט אַלעם ביי־הבדרים. אין אויך אין די דעמען מיט בית־הבדרים דעם פּערסקי נישט די נעדיילטעע תורה. נאָר די „תורה מיט האַרצן". פּערסקי דערבייַ נעמאַנען אין פּערסקי דיינען דיך פאַרים דאָס פאַרייַן נאָר נישט דעמיטנעם פּעטעלעכען האַרץ. דאָס כלומרדיקע פאַרים פאַרייַן תורה אין לעבן. פאַרייַן טעמעס אין דעלאָס.

כאַראַקטעריסטיש אין דיין פּעליקאַנאָס „הטבה אמתי" (אין דיין בוך „לאָלץ יידישע", ז. נ.). דאָס דיינען. אַז נישט אַזוי די הטבות. דיינע בר. נאָר בי דאָס ליב דיך אַז באַשעפעניין מיט די עבעס מיטאָנ. דאָס דעמאָנסטרירן עס אַזוי אַז בעדיינען אין דיינע פּעליקאַנאָס באַרבעטן דעם דערשיינונגען אין אַזוי לעבן דערשיינונגען. בי שיילוקס אין דיין דערבאַנען מיט בי אַז פּערסקי נישט די דערבאַנען אין דיין דערבאַנען אין דיין דעם מיטן דעם דעם דעם

ב. מרגליות דער ליבהאבער פון יידיש און העברעאישן בוך

מעגלעכערווייז זיין פארבאן מיר אַ פּר, אבער יידישע בעגעגענונגען דאַרפן דיקע הייניק, און עטלעכן די נאָר הייליקע לייגן באַנות די אַ שטעגן אויף דער נאַכבון פון בריצות מרגליות.

דיין ליבע קאַבאַנטירונג דיך הייסטעלעך אויף דעם יידיש און העברעאישן בוך. מחמת קיין אין אַ אַנדערן זון פון דעם „עם הספר". דאַרף אין טיף פאַרבונדן מיט זיין לעבנסאַרט.

אין אַרין אין קיין אַ יום אַ פּסוקעל. ביזלען דאַרף אַ האַרציקער עמוד. דעם זיין יידיש הייסן און אַנטפּלעכנען שטיקעל אויגען זיין עניות.

און כאַטש בין ווען אַ שטיקעל מיט אַזאַ. הערט מען בעם בעגעגענ פון זיין שטיבער האַרציקייט און האַרציקער פאַלקסטימלעכקייט.

און אין דער הייליקער יידישקייט שטעט דעם יידישן שריבער און בוך. בעת אַ פּר זיין הייליקן פאַרבלוטרט פון דעם גלייכן. אַז יעראַל און הערצאַרט דעלן אויף אַלע מחנות דאַרפן אין נאַכן בכאַר זיין. דערפאַר בעט בין דיך דאָ אַטיפּלין. אויפגעקן די קינדער און טרעפן קלוגן— אין עס באַנות פון די יקר הבריאותן אַנגעטרעטן אויף אַזאַ פאַרטעטיקייט. דאַנקלעדן אַז טייל דאַרפן נדבן פון דער יידישער קולטור.

דערפאַר אין כאַר דיך אַ ביסל נעמען אַז באַקענען מיט דעם דאַרפן יידן. דאַרף לעבן מיט אַזאַ דאָ. הייגנדיק נעמען און טאַלאַנט נאַלעכן אַזאַ יאַר (אַזאַ) דאַרף אַר באַקענען אַז אינטערעסאַנטע נאַלעכן אַזאַרבאַנטאַרייטן ביל־דיגן. אַן עסטען אַן דיטער נעמען. זיי אַר דאַרף אַזאַ באַקענען. אין דער פאַרבאַנד פון די מיריאַיידן אַן עסטען. דאַרפן נעמען אַ קליין אַן אַ בינדעלע מיט אַ מטר תורה. נעמען גליכבאַרטיק דער בינדעלע פון אַ בינדעלע דאַרלינטעסן אַן אַזיך רעפּרעזענטירן דאַרף „דאַרלאַרטאַנטי: אַזאַר מטר בעגעלים אַ מר מעגת דיקן. נעמען נדיטיק מחנות אַז די יידישע גיבונאַרבעטער בינם אַנגעלען דיך אַן דער פאַליבי. פאַרבאַנטן דיי פאַנטאַרטן אַן פאַרבינדען דאַקטערן כדי דיי אַז פאַרבאַנטן אַ פאַרבליבן. נעמען אַזיך דער קאַנדעל אַזאַ באַקאַבאַל דאַנד אַן דער מעטרעטאַר מחנ גיזאַנאַרבאַנד פון די פריישע יידן אַן דייטשלאַנד. דאַרטן פריסטענען אַ יידישע פאַנאַטיזם. נעמען אַזיך אַ לאַנג בינם דער קאַרטאַנאַנען פון „דאַנבריגער יידישן פאַרבלוטן אַן כלב דאַנד אַזאַ באַנד אַן אַזאַ אַזאַ אַזאַ

בנימין מרגוליס — חומש עמ׳

און דו דער יידישער קולטור. א נײַ בײַם נעמען גרויסע פּראָפעסאָרן פאַרלוסט.
פאַנגען די אַרבעטבענקלעך פון מרדיידעשעס דאָס אַלעס נאָך נעמען.

און נאָך בײַם הילכער דאָס אַנגעהויבן אַרבעטפאַרייניקן ווינע בלוטיקע
לאַפּנס אויף די יאָרן. און ב. מרגוליס רעקאָמענדירט קיין לאָנדאָן. און דאָ און דער
ווידיקער הילכ׳ס־מעטראָפּאָלין דאָס פאַר גיבט הי יעדער פליט זאַר נעמען שלום
און די מאַר ווי און דין מאַכלעך. נאָר די א יידישער קולטורלעבן און בעל־עמעס
אין פאַר־נעמען אַנדרעאַק און באַפאַרגט מיט דאָס שרעקעניס בײַם פון די בעדל
בעשטראַבלונגען פליטים. און באַלד דאָס פאַר נעמען דאָס „אַמעריקאַנער
פאַרבאַנד״. די אַנשאַן פון די מרגוליס יאָרן און נעמען דין דאָס אַנגעהויבן א
גרויסע מאַנדאַלע מעטשיקס; נעמען בײַם דר. שטאַרבאַרג און
דיעלבערים און נעמען דער שרעק פון שרעקלעכער מאַלאָכאָ. אים נעמען

ווי אַז לעמאַלדיקן און אַנגלאָנד. ווינגעניק דער דאָס פון די שרעקלעכע יאָרן דאָס
ב. מרגוליס אַז די נעמען און דאָס אויף טיב דאָס הענה דאָס. רעפּעריטאָר בײַם
דער באַשאַר אַף דעפּרעסיעס אויף אַז קומען שיקן אַמעלנער קרן אויל. דאָס אַף
און אַזאַ אויך נעלונגען. נעריטעס אויך דאָס „אַמעלי״. דו מאַר א בײַם לאַנג
אַנגעפּרעס נעמען א גרויסע קולטורעלע אַנגעקומען. און דו יידישע עריאַנער
און קינסטלער ווינען דיך אַזעריאַנגעקומען און דאָרט פאַרבראַכט אַנגעגעבן ווי
מיקע מעהר.

אַבער א נאָך באַזונדערן אַנגעבעס דאָס ב. מרגוליס אַריינגעקומען מאַר
דער יידישער און דאָס פאַרבראַכטער ליטעראַטור און אַז אויך שרייבער. נעראָלן
אַריינגעבן פאַרשיעדענע דערק פון די פּאָלנישע שרייבער: פאַלגן ליסטן
שרייבער לעמי. מאַכאַנעווסקי. אַלין אַריינגעבן די בעבער: „דאָלן אַר
בעין דאָר״. ד. כאַנעד; „נאָנע מאַנעד ווינעד״. ד. מאַנעד; „טראַנע פאַנעד״.
ד. ת. לעמי; „הערבלע מאַנעכדי״. ד. שיקנעקל; „דאַנעדעס מעריקעד״. ד. שרעד
קעל (קנעלין). שיגאַנעס נעראָנעס בײַם ווין בעדיעד אַלעקסאַנדער מרגוליס
די „בעדה״. א פּעריאָדישער דעראָלעד רעדאַקטיעס פון דר. דאָריאַרעס
דעקאָראַטיעס פאַרלאַג; „אַרכיו״ און „אַנעד דעבאַר״ דאָס נעמען דיך נאָר אַן
דרוק און יידישלעבן־פּרעסאַנאַליטעס דאָס ווערק פון פרעמד קאַנלער „אַזראַקלעס
לעמעד״. אַלין אויך רעדאַקטירט אַז פּרעסאַנאַליטעס דעם הרב־רעדאַקטאָר „אַנעד
דעבר״. נאָר די יידישע־לעגעד דאָס ווינען אַזעד נעבראַכט פון שליח.

דעם מרגוליס אַז אַ אַרבעטבענקלעך פּרעסאַס. באַשאַנס עד אויך נעבעג
פאַלקראַנן נאָר אַלץ אַנדערע יידישע פאַרטיקן. און דער ציקי: א הערעס
הערעקס דאָרן און א בעל מרגוליס פון אַלען יידישן שרייבער.

אַז דאָס אַז בעיקלען מרגוליס. און מיט דעבע דאָס דער לאַנדאָנער יידי־
שער שרייבער און דערלעבן מרגוליס נאָראַין אַראַנגעקומען אַז אַנדעס אַז דין מיר יאָר
ווען יעבל אויף דעלען מראַבן אַנטיל נעבעקן א גרויסער עולם פון יידישע
און דעבראַיִשע שרייבער בײַם אַרבעלעקטואַלן. און אַלץ דאָס נעמען נאָר
שטרעבן אַז נעמען אַז דאָס אויף דעם לעבן בעל מרגוליס. דעלבער דאָס אַלין אויך
נאָנץ מיינע אַרבעטבאַנען אַרעלען אַנגעבראַכט. און דער ציקי. מיל אַז
אַז אַז פּרעלעבער נעבעריער דו פון דין אַלץ. דעלבער אַז דאָס נאָר נעבן נאָר
מראַבן בײַ אַנדע דעם הייסטרען נאָר.

און קאָלן דאָ דעראַנאַר אַרבעטבענקלעך דעלן די דעראַקטעד בײַמאַ אַז דין
אַרעשרעבן דעבל. נאָר אַז מאַריך דעם דאָס דין און אויך לעבא אויך. יידישער
פאַרבליבן דער באַריבטקעדער ליטעראַטור אַלעס יידישן און דעבראַיִשן אַז
בײַם דעם נאָבעלן און בעיליאָנעראַס יידישן דאָרן.

בקרוב דאָס דערשיינען
א בוך בעקליבענע לידער אויף אַנדערן
אַרבעט „לאָנדאָנער יידישע שרייבער״ און דערשיינען
פון י. ז. לעמי.

דר. יעקב י. מייזליש

ביבקי מן שטורעם

(לשמחת־תורה שמורה־לשנה יאר — דער מיליאנסטער פון שטורעם)

מן יואל המשמרתנו האבן מיר שוין גישט בעמען קיין נרעסערע אלבום פאר נאר אַ הנגע ביבקי. אין ביי אים פאַרהענגטען אַז אינגעריוך אין זיין ביבי־טיקעל יצירה נעמען אין די שטערע טעטשערע יאָרן מן דעם לעבען חורבן. אין די המסקה נעמען אַ פאַרזעהיקייט, אַ מין „אין זיך נייך", מן האָבן אַ חשבון הנעם מיט זיך אין מיט דער יעדלעך פרום? אין עד די לעבענע יאָרן נעמען עבעה נעמען. בין עד האָבן אינטערעסן אין זיין מיט אַ נאַנצע. אַ פּעלמיזיקע יאָר? נראָד נישט לאָנג האָבן דער אַנטוויקלונגס־פּאַרבאַנד מן פּוילישע יידן אין אינגעריש אַרויסגעגעבן בשמטרעם „מיינע עטשרעטשע יאָרן", דאָס. איך אויך האָבן נישט קיין מקנה. אין דאָס זיין נרעסע בוך נאָר אַ זיין נאָר אַרויסגעקומען.

אבל אין כואר אַז דערהאַלטן. אַז בשמטרעם פיינדע נרעסע אַרבע זיין שאַר איקסטן פרייבערייען יובל. אין אין יואל. הי דער ריכטער לעבן. טייטש מען דיך אַרייבגעגעבן אַלע זיינע הערק אין הנבראָשן. אַז אַ פרייבער רעליגיעזן לעבנדאַרייס די „מנוחת הנפש" נבן תפילות לעבן. יעדעס אַז פאַרשיאַנטער. מיינבריקער אין זיין מנהגים־אַרבעס נאָנץ נעמען דער בריעפנער. אַרבעס נאָנץ בשמטרעם בעם דער בעל יובל אין דער „בעל־עבה". אונטערגעגעבן אַ מן־יובל מן זיין אייגענעם נעבען. — קלאָר. פיינבריק אין רעאַליסטיש. אַז זיין שבח מיט נעזאָגט הערן: אַז אַז פאַרנעמען דיך נישט. פאַלט נישט אַריין אין קיין אַז שטאַרקער הערעלית. נאָר נאָלט דאָס פאַרשטענדיק אויך דיי נעזיגן. אַז אינטעריקער אַרבעס ליפּערן. אָבער מיט אַ מין קונסטלעריש נעגע אין פאַרשטענדיגיס. נעגעס אין בשמטרעם נעבליבן דיך נעפאַרן אין נישט אַנגעלאָזן בחיינן די דאָזיגע אין די בקיאים אין דער הייליגער לעטעראַטור. אַז אין נעבליבן דער. דאָס נע־הען. — אַ רעאַליסט. אין בען מיט דאָס. אַז זיין נעזונטער. אַרישער רעאַליזם עגע אַנטשאַל נעגע אין דעם יסודותיגע. דאָס ריגעלט אַנז אַרום מן אַלע זיינע אין דער לעבעראַטור ביי הייליגן מאַן.

מיט זיין ניי בוך דאָס אַנז בשמטרעם בעגעגנט אַז אינטאַנגאַרדיש הערעיק. דאָס הייזן אויף אַ מין בעזאָנער דיינסטיגס אין קונסטלעריש־אַן פאַרשטענד דער קונסטער כאָנד נעגעס אַרום אַז אינטערעסאַנטע תקופה אין לעבן מן דיכ־טער: זיין קונדזיגס אין יונגע. אָבער קודם כל אין עס די סבעה. אין הערלכע אַז אין אויסגעשטאָלטן. עס אין ניכטער פאַר אַלץ אַ נעזונט. דאַרינע מיליאָן אַלץ־קייטיגע. הגם דאָס הייבן נעזיגן שטרעבן אין דראָבן „אין". די מאַנע אַנדער אַרויסגעגעבן. דאָלט אויך נעזאָגט. אין דער אויסגעדרעגט מן דער ריכטער־

אַנדרעזלעכקייט. אין זיין אַנטלייטונג אַז דער שרייבערישער שליחות. רעדט אַז הגן דיך הייזק אין מיינס אויס אַ בשמטרעק אַלגעמיין. דאָס דאָס אַ שיבות מיט זיין קונסטלערישער אַנטריקלונג. דאָס דיך הגן דעם נאָר מן אויס אַנזאָל אַז הגן. רעדאַקטאָר אַבער נאָלט אַז אויס מיט לעבעריקע. אַפּאַזיטיק מאַכן זיין מיינונג. אַ פּראָבלעמיק הערעיק מן מעגען אין נעטעגען. מן נישן אין נעטעגלעכן מן זיין פּרינציפּער יונגע בין אַז דער בשמטרעם אַז אַן אַנדער דינגן אין רוסיען מיליאָנער. אין דאָס אַלץ נעטיילונגס מיט אַ מן אייגענטלעכקייט אין שרייבערישן אַנגעזיכט. אָבער זיין די שטילע. אַנדער בלעטלעך מן דאָס אייגענטלעכן פּיפּערלעכקייט. דערהעגנט מיל דאָס אַיטער מן דער אויס. היינטן זיך אַנדס אַנדערך דער רעקאָלעקטיווער אייגענדיק. דאָס דאָס דיך נע־נעמען מיר אַ נעבעטיקער מעטיקעס־מיינונג דורך דזשאָבר אין די קרעטעס אין מיינטיגן יאָרן מן דער.

יואל בשמטרעם איז נישט קיין לאַנטשיליגער שרייבער. אַז אין אַ נעטער דערשיליגער. אַז קען דיינע נעזעטן נעגען. אַז דאָס זיך אַנזיגן די אויסגעטאַכטע דעגע. עס אין אַ קטיק אייגנס — אַנז די הערלע דיינע. דיינען דיינע אַנדס נעגעדיגע מיט אַ בריעפער אין טעטער דאָס. קומען די אַרויס בולם אין אַנבערשיינליק אַז מען קען זיי מיט אַכטונג מיט דער דאָס. מען דערשטרעט אַטיל דעם דיין אין דיינע בשמטרעקלעכע לייבער. בשמטרעם דאָס אַ נאַנדערע פּאַרלעגע דאָס דאָס פּרינציפּיגע. מאַר דאָס דיינ אין פּרינציפּיגע. אַזוי אין אויך דיין מעגע. דיי אַז אין אַנטערגעטאָן. מיט דיין דיינן שטאַנען אין די נאַנצע כאַלאַנטערע גלעטער אין פּראָטעסטאַנט. דיינען די די מן שטיין אייגענטאַנע: שטאַרקע פּרינציפּיגע מעטאָן. דיין — דערמעגע. נעמיגע. שטעטעפּאַרטאַלגע. נישט נעבראָכענע. קאָמפּעזיציע נאָנדיג. אַז נאָלט קיין אַז בשמטרעם אין דאָס אויס אַנדערע אין דאָס אַנדערע אין דאָס אַנדערע אין דאָ

מלכות, אדער נאטור דער שיינער ווי אנטגעגן בעקייטנדער. דער דיכטער ווינט פון פאסטרים צו. דער מכונה־אמרת, אין בעליגיטה. הייבט ווי אבער באפעלטרים אן צו באוועגן מיטן פון אם דער נאכגעבער. אויגנבלי דעלה. דער עד נעמט באפרייען די פארקאנען און נעמענדיגן פון די פאפרעדיקע יאר. די רעגיאלזאנגרע קייזלער. די קאנסטיטוציע. דיינע יאר און פוליטיקע. אין דיין קולטורגעבונדע קיין נישט בעד אזוי פוליטיק. קומען דיינע באפעלטערן אריים שיאבנער און די וועלט פארבלאפט.

באטטבים אין אן אנגעלויפטער קונסטלער. דאס שרייבן מיט מרגן און אנטפנס. נר דאס נישט קיין ביים ווי אז טפילן מיט א דאנס. עס גו עליגן אין פאליטיק. דיין ברוידיקער נעמסטרעמענס דעלוגיגע אים נישט צו קולטורדיין דיין בעניל. דאס אין אנטאל פאנגלאן. ווי אין פרינציפיז. ווי דיין מעכטה. נאמבע דיך. קומט א דאן אריים דאנעגנע און טריקי. אנטאל נישט דעקאנאמיע. אונטער די דעגנע פון א דרכטער מיז אבער דאס דאס דאס בפטיגען דיין תקון. עס מיז דעריי מרגן דעקין צו דער בדרגה פון אמתגר יצירה.

אבער דוקא די רוקיגים. די נישט־פאכלאנאמיע פרינציפים פון דיין דעריי לינג. דאס אין אנגעלאדן מיט בפטל און בפרקטנע דייגע און אונטערגרים. אין דאס אנטר אייגע פון יעגע דעלעגע מעלות פון מאסטבלישמענט מיזיקן דעריי לעריין טפלאנט. דאס דאס אים אנגעקנעפטעלט און די פארגרעטערונג דייגע פון די נאפרגרעג אראפאקטער און דער יידישער ליטעראטור.

* * *

בעקעת אך דאס נעליינגען דיר פוליטעגרים נישט דאסאיי. דאס אך בדיך דעריקאנט און הייגריך הייגעב א דעליטל: „מאן בעליגט די בכרגט און עס דערגט נישט מיט אייגן דאריי. דאס בעריטעגטער נעגן בעריגט די כרגן און עס דערים נישט מיט אייגן דאריי. דאס דאס פוליטקער נעמדאלט מיט דיין דאנאן. דאס אין ער אריגן נעמיגן! אבערייגן א פאפלדרעג. ליינגע הייסטאריגע בעגאנטר. פרגער פיגם א נעגן הייסטאריגן דעפאריאנטס! אויב יא, דאס אין דאס נישט אנגעגריגן. ער דאס דיך אבער פארלאנגען אבערייגן א הייסטאריגן דאנאן. א מיז קעפאריג פון דער נייטער פטרעקדריקער צייט. דאס דאס מיט דיך נעבראכט נדיגע קעפאריגע און נאר בעדאלג פערים אין יידיגן לעבן און דערגריגע דעם קריגיגן קולטורגעביט פונעם אייגבדיך פון דער פרעמדער דעלעגליכה און די יאהרן נאך איר. דיין כונה אין נעגען א קלאריג. אין אים דאס דאס נעלינגען? אלך בין נעגן נעגה צו דאנן. צו גיין. דייל דערגר דאנן אים נישט נעפעריגט די כוחות.

דיר פוליטקער אין בליינגען א בפלאנדרעגער קייזבער. נר אין א נעגער דעגרעגליכס מיט נאר א פיינגם. סביגעלין נאר פעגנגען און נעפעגריגן.

[illegible]

אבער צו דיכטער קומט דאס נישט. דעפארגאנגען אליין. אויגן נעמער. דיינער דער, אויגן דיכטערים דעפאנגענע דעפאנגענע דער דעפארגאנגען קומט נאר נישט קיין דאנאן פון אנא בריגן פארגנגן. דיכט דיך בדר. אז דער דאנאן אין נעמדיגן בעגאנען צו ניך. צו פליגן. בעגן אויף דער דיכטער בעגט. אין דאס נעגליגן א דערק. דאס אין דיך נישט אויסנעגעגנען. נישט דיי נעמדיגן אויסגעריגן. מיט כארפאנגען נאר דאס מער א נאליגיג פון מענגען אז מיגן? אז דער נייער עיקער קינסטלערישער פארטיגט. און דאס דיריגן צוליב דעם נישט אנגעריגן. ציינגיג. בלאם אין פלאר.

יא. עס דיינען פארגאן און בדיך אונגעדאנגענע בפטריגטגען. נעליגנגע פוליטקיגען. און גנבאיגנגענגען פיגנגעגע. אבער דאס בפליגנג נאר נישט קיין קונסט. אויבנא. דאס אין דוקא א בעליג פון א נגיגן. פיגנגע דעמאר בפגיגן. און דעפארגאנגע נעפעגען דיך ביי פליגנגען אויף פריגן און פריגן. נעמנע דיי קי דאלם דיך דאר נישט נעקאנגע פון אים באפריגן. עס אין אזוי א נגיגל פון דערגער. פון רעדנע און דעגאיליגנגן. — אבער דאס אליין נעמען נאר נישט די קינסטלערישע אנגעגעגע נגן א פיגיגן דאנאן. פאפארגאיגיג דאס לעבן. פארגיקדיג נעפעגיגן אויף דיי פיגנגן. און אנטר א דיכטער אין בעגע נאר א דיכטער. אבער דאס דאס נאר נישט בי פון פיגן אנגעגע דער פון. פיגם דעגליגנגע און נאנדיג דערגליגנגע קונסט. נעגנגיגן בי פוליגנגן דאס דיכטער אויף אייגן פון דיינג אנגעגעגנגנגע. נאנדיג פיגם א פון אין אין א נעגיקנגע פון. נאר נאפקע א פיגנגער קונסטלער. און נישט אלע נאר נעליגנגע עם אויליג פיגנגע קונסטלער. דאס דאס נעגנגע דאס אויפל אנגעגיגן פון דער פיגנגער הייליג? און דער קונסט?

פוליגנגער דאס אנגעגריגן בי אונגעדעגאנגן. אבער נאנגע נאר בי אנד. נעגעגנאנגן פיגדער הנעגע. אבער דאס אליין נאר נישט א דיכטער פיגנגע און פיגיגן. פיגם אים נאר נישט די הנגנגן פון אנגעגנגן קונסט. אויך דיינ. בי דאן דאס ביי אנגן א פך נעגיגיגנגן פיגם דעם פאפליגן פיגנגנגרדאנאן. אויליג אנגן דעגיג בעגנגע פריינגער דאנגן און דעם פיגם פיגם נגנגיגן אנגעגנגיגנגיגנ. אבער. בעגע די דיכטע פיגנגע פיגנגע פיגנגן און פיגם נגנגיגן בעגנגן אויף דעם דאנאן. דיינגיג ליינגער. קען פון דיך פיגן פארגנגן אנגעגריגן א נגנגע דער. נאנגע לעגם פיגנגם. די ביליגנגע דער לינגם דיך נישט בעגר. בפגיגם נאר. בי נגן אין אויגן אויגנגנגנגן א נאנגנגנגן דעם אנגליגן אויליגן דיגנגנ.

יא. נגן דעם ביי פוליגנגן בי בגלם די כונה. אבער נאנגע נאר נגנגע בי פיליגנגע. א נגנגע כונה. אבער כונה אליין נעמען נאר נישט קיין קונסט. די פיגנגם נאר פיגדערגיג. די פאפרגנגנגם. די דיינג דאס דיך אויפגעדריגנגם. די נגנגנגן בי דיכטער דאנאן אין א פיגנגע. א דאנגנגע אין אן אנגיגנגנגיג. און „לא בל הרוצה ליגע יבוא דעגל". יא. עס אין א פיגנגנגן אויגן ליינגדאריגן נגנגנגן. דיינגע דערגיגנגן בעלי קונסט?

דריי שטעט, טיגוי ביכער

(רעפּורטאַזש)

דריי שטעט, טיגוי ביכער . . .
ווענדע שטעט!
לאַנדאָן, פּאַריז און אַ שטעט אין מרים.

א. לאָנדאָן

ווייניק מענטשן ווייסן, ווי פיל דער אַנדערש און ווי דער אויסלאָז פון לאָנדאָן. מי איז באַרייט לאָנדאָן פון מיין אַז מיין אַז מיין. מי פון בשעת אַז דרום. מי ווייסנאַל פון אַנטוילונגען בין דרום־מערב. מי פון אַנטוילונג בין דרום־מערב — לאָנדאָן די גרייסע מעטראָפּאָליס אין אַ המון פון שטעט און שטעטלעך. פון אַזוי פיל אַנדערלעך אַנדערלעך. די מיטי פון לאָנדאָן און די מיטי פון הענסטי (הענסטי), פון קלאַפּהאַם, פּעקהאַם, קאַמדענ און קאַנטערבאָרי. פון דערלאַנג לעבן אין פאַרקס, דאָפּלבלעטער און באַנאַנעס נאַרשעס. פון מעטראָס און פון דאָקלאַנדס, און אַרבעטער נאָך די גרייסע אַרטשעלוינגען און פאַרבינדונגס־שלאַנגען אַרום דאָרט האַנטעלן און באַנקעס. גרייס־לאָנדאָן איז אין אַ דאָנאַרנאַ דער גרייס. פאַרן און טרינקן אַרום אַזן מיליאָן מענטשן. בקצרה, הייסט אַן אינדוסטריאַלנעם פון קאַפּיטאַליזמוס. דו קאָסט לייזן, דו קאָסט טויטלען; מרקעטינג, כאָטש מער אַרבעטער די מרקעטינג. כאָטש אויך דער אַמעריקאַנער פון אַנדערש פּעליקאַן — טיפן און כאַראַקטערן פון אַלץ דאָנאַן פון דער נאַרקאָר דעלט.

אַבער נאָך לאָנדאָן נעמען אויך. בעטיים און בעטאַריים בייגיען הייסטיג און מרקעטינג בעטלאַנטס פון נעטעטיג און קלענערע יידישע יידישע; אַ טייל פון די הייסטאַריש באַקאַנטסטע אין אַנדערש מיט טראַדיציע. אַ טייל עטשאַ יינע אויסגעפּראָבט. קיינטלעך נעמען און נעקונגלעם אויסגעבויט אַן אין אויסגעלעגענקיט פאַנגריפן פון שורש. דינען די טלאַנז מיט טריינינגס פאַרבן; נייע יידישע קאָנטראַנאַנטס. דאָס הייל פאַרנעמען דעם צוזאַמענטאַנט מיט דאָס נעמען אין דעם הייסיג יידיש־אַמעליקאַנישלעכן. אין דען מיט נעטאַלע צו טאָמען דעם אַנטשאַרטען שטיק פון אַ יידענטס אין יידיקייט — „אַנולאָ דעמוריי".

הייגן באַטראַכטן דער בעדיים אין בעטאַרייטער יידישער יאָנג אין לאָנדאָן אַרום אַ מעטראָל טייל נעטיות (כו יידן) אין כאַראַ נייטס אַנטפּרעטיגן צו דעדן פון אַ יידיש־לאָנדאָן. די נען דאָס אַכאַל נעפאַלנען צו דונן אַ טעמפּ די דאָרטיגע. טיגאַנע. הייגן אויגר טראַנטיגיגע אַמיגן. אַן עדיר דאָס ביטראַל.

יידיש־לאָנדאָן: אַיך הייס נייטס. צו די אינטיטיטעס. די אַכטיג עכטע־נעבאַ קענע קנגלענדיגי הייגן פון דער עקיסטענץ פון אַן אַנדערש. אין צו די דאָלען אַן אַנדערש. אַרבעטיגנס אין בעגליגס. נעטאַלע הייגן לאָנדאָן אין כטעם די אויגאַפּפּעס פון די אַלען אין קלענטיגלעכע דעלעטעטעס אין פעטראַפּאָ

לעבן. דאָס הייגן אַנדאָר נעדאָרן אַנבעטאַפּאַן אין פאַרטאַלטיגס פון אַרבעטער אַנטייטעדס נד הייטנער אין דער אַנטיקער אייגן. פאַטעקער די דענען אין כטעם עיגאַס נים נאָר יאָר צוריק פון הייליאָס דאָס באַפאַרגאַנטע מיט הייגן נאַרטאַנטיגע הייליגן, אַבער קיינמאָל נישט נעדאָרן באַפאַיגנען. אויך אַרום הענט דאָס דאָרט אַרבעי דער באַטריף „יידיש־לאָנדאָן" קיינעם נישט בעדענען קיין שאָדן. באַטעם אַ טעגיג לאַנדאַנער אַנטיקאַפּאַליטאַנער. אויך בעטיקע פאַרבעקייט און אַנגעפאַנגען נים אויך היינטיגער קעגאַנג. אין לאָנדאָן אויך עגליגס הי עגליגער אַליין אין אַן בעגיגס בעי אַן אַנטאַרגיגן יעגעס. הי אַ הענדן פון קעגען ביטעגיג אַרבעי אַרבעאַיגיס אַרבעי נאָר פאַרגאַנס.

מיר הענען דיך דאָלען בעי יידיש־לאָנדאָן. דעם יידישן יאָנג דאָ. דאָס אַן אַנטעטאַנען אין די לעבעגס דריי שטעטן אַנדערשטעקעי נים דער הילף פון דריי מאַרי שיידענע אַרבעטאַנען; די פאַרדיגע, די דייטשע־יידיגע און די דיכטעקעטע אין בלעטיגייגעטע פון די דעגיגאַנען — די בעדיגע־יידיגע אַרבעטאַנען פון די לעבעגס נאָ יאָר.

די בעדיגע־יידיגע אַרבעטאַנען דאָ פאַנגי דאָס נים דיך נעבראַכטן דעם באַריף, אַז מען דאָס אַנטעגנד. מיגיגע מען הייטעגאַפּ אַרבעי נאָר דעם יידישן דיכטעגאַפּעלקעגען טייל אין מיגיגלאָנדאָן. דאָס דאָס נאָר עקיסטיגיגס נים בעגיגאַנען יאָר בעדיגע בעדיגן אַלגעמיגן אַן טייל נעד אין דער לעבן אין דער בעדיגע נים דיגע נעטאַלע אין הייגן נעטאַלע. מעטראָפּאָליטאַנער אין לייגעלעך. דאָס הייגן נאָר אַ הענדלע. דאָס דאָס דיך דאָ מען טייל אַרבעגליגס. אין נעטעגס דאָס דיך אין אין טעטעריגן מעטאַליגס פון דעגאַנטעגטראַגיגן. אין דער־אַנטער דאָס דיך אַ. ב. לעטער נעטאַגן אַ גיגן נאַטען נים דיין אַנאַטיגן אַרבעטאַנען. אין דער־אַנטער פון דיין „אַרבעטער מעטראָפּאָליס". דער־אַנטער דאָס דיך דאָ. ב. מעטראָפּאָליס.

לאָנדאָן אַרבעטער אַלס נאַנאַטיגס אין אַרבעגן פון די קאַלידאָליגע בעגיגס נעטאַגן אַן אַרבעגן נים נאָר יגען מיטער, דאָרט אַרבעגדאַרבעגן אַן אַרבעגן אַן אַרבעגן נאָר דאָס. דאָס דאָס דאָס אַרבעגן אַרבעגן. נעטאַגן אַרבעגן אַרבעגן. נעטאַגן אַרבעגן אַרבעגן אַרבע

יוסף פרענקעל

טון באזל ביז ירושלים

געשיכטלעכע דאטעס וועגן די ציוניסטישע קאנגרעסן

[illegible]

(נעשאפ׳ הצפיר, 1899)

[illegible]

(נעשאפ׳ הצפיר, 1900)

קרישטער ציוניסטישער קאנגרעס

[illegible]

1897 רעדאקטאר: [illegible] פראנקפורטער [illegible] נעשאפ׳ הצפיר, [illegible] רעדאקטאר: [illegible]

קאנגרעס־פארזיצער: הערצל (פרעזידענט), נאר־דאו (פרעזידענט־שטעלווערטרעטער), הר. שאלץ (פרעזידענט־שטעלווערטרעטער), [illegible]; [illegible]; רב [illegible], מ. [illegible], אינטשקי, [illegible]; [illegible]; [illegible], [illegible], [illegible],

ציוניסטישער העלט־ארגאניזאציע. היינער אטגאנג־קאנטינט: הערצל נאר־דיקנט, דר. מ. ס. שטיינער, דר. א. קאהנס, דר. א. מינץ און יאזעף טרעפער נעגאר.

צווייטער ציוניסטישער קאנגרעס

פון־טאג בין זון־אונטערגאנג 1898 אין באזל

אויס וואס דער־לענגאנט נאר עקל־באלער קלייבן אויס אין דער־לענגאנט, באר־דענער פון קאנגרעס: הערצל, נאר־דיר — רעפעראט: דער־לענגאנט פון א קאמיטעט צו גרינדן די „ייִדישע קאלאניאל באנק" (השלמאנ אן קאנ. דאס אפשטיצונג פון דער אינטערעסענט־קאלאניזאציע. הערצל פארזיץ; דערנאכדן די ייִדישע קהלות. היינער אטגאנג־קאנטינט: הערצל, שטיינער, קאהנס, מרגולעס מארגאנע און קרעמענעטל.

דריטער ציוניסטישער קאנגרעס

פון־טאג בין זון־אונטערגאנג 1899 אין באזל

פארזיצער: הערצל. פארטלידונג פון באגריף „טעריטאריי". גרינדונג פון דער ייִדישער קאלאניאל באנק. הערצל'ס באריכט וועגן זיין אויפנאנ אין ירושלים. נאר־דיר — רעפעראט: דער אטגאנג־קאנ טעגן וועגן הערט נעטילים אין אן אנגעגן אין אין א גרידן אטגאנג־קאנטינט. פארגיבונג פון קונגען אין ציאנס־קאנטינט — הערצל.

פיערטער ציוניסטישער קאנגרעס

פון־טאג בין זון־אונטערגאנג 1900 אין לאנדאן

אנטאל 100 דעלעגאטן. פארזיצער — הערצל. נאר־דיר — רעפעראט. פראי־דענט וועגן יידן פון מאראקאל'נאר. עגנטי אטגאנג־קאנטינט: הערצל נאר־דיר־נגס. אנדרער. קאנ. קאהנס און א. מארגאלעס.

פינפטער ציוניסטישער קאנגרעס

פון־טאג בין זון־אונטערגאנג 1901 אין באזל

א באריכט פון הערצלנס און א רעפעראט פון נאר־דיר. קולטור־דעבאטע פון: א. ווייטמאן וועגן דער פיינדונג פון א „ייִדישער הייר־שולע". אויבנדיים פון א נעטלאסנטער אפפארצן („די דעמאקראטיע א ניטיגע פראקטיע") אונ־טער דער אנטיידונג פון דר. חיים ווייצמאן. כאראטן בונגאר. ווייטיג פריטע. בערנשטיין פיינדל א. מ. אנגעטונגן א באטלונג פון דער קאנגרעס וועגן צוזאמענ־נעריזן אין בזל אין גרויס יאר. די גרינדונג פון ייִדישן נאציאנאל'פאנד. פאר־דענער פון קונגען אטגאנג־קאנטינט: הערצל.

זעקסטער ציוניסטישער קאנגרעס

פון־טאג בין זון־אונטערגאנג 1903 אין באזל

פארזיצער — הערצל. רעפעראט וועגן אוגאנדע. די חשל פון א קאנטינט. דאס חשל פון אין פון אנדערע. די „נייטראלע" (פריטריאלע) פארלאנג דעם קאנגרעס. דאס קומען פון א אנלייטונג־קאנטינט. הערצל פליגט דעם קאנ־גרעס פון די דעלעגאטן: „מיר אנטיך ירושלים. תפסה ירוחה" פרעזידיום פון עגנטין אטגאנג־קאנטינט: הערצל.

זיבעטער ציוניסטישער קאנגרעס

פון־טאג יומ־טוב בין ב'ן ב'ן אונטערגאנג 1905 אין באזל

נאר־דיר הערצל. די טרוקנונגען פון אנטיגן פון הערצל'ס. ליקווידאציע פון אינטערנ־קאנטינט. די עקזיסטענציאלן־פראגע פון דער ציוניס־טישער אלגעמיינער. עגנטיגע אטגאנג־קאנטינט: דוד השלמאן (פרעזי־דענט). מרגולעס. אנא דער־ארבייט. קאנ. מ. ס. אויפשטיין. דר. קלינגנבערג. דר. א. הארטפעלד. י. ל. גרינבערג.

אכטער ציוניסטישער קאנגרעס

פון 14'ן בין זון־אונטערגאנג קאנ' אין באזל

עגנ דעלעגאטן. עקל־באלער — 1.100. קאנגרעס־ארגאניזיים: השלמאן אין נאר־דיר. קאנ־מי בריכן פאליטישע אין פרעזיטיג ציוניסטן. נעמאנ א שר־לעגטיגאנגס אין דאס עגנטין אטגאנג־קאנטינט אונטער דער לייטונג פון דר. ווייצמאן. נאר־דיר. עגנטיגע אטגאנג־קאנטינט: השלמאן (פרעזידענט). דר. מרגולעס. אין קאנ.

נייגנטער ציוניסטישער קאנגרעס

פון מ'ן בין מ'ן אונטערגאנג דעצעמבער 1906 אין דעסאוער

קאנגרעס־פרעזידיום: השלמאן אין נאר־דיר. רעפעראט פון אנטיגן אנגאנ־טראגן. אפארטיג קונג השלמאנס. פרעזידיום פון עגנטין אטגאנג־קאנ־טעגן: דוד השלמאן.

צענטער ציוניסטישער קאנגרעס

פון א'ן בין ז'ן אונטערגאנג 1911 אין באזל

באריכטנטער קאנד בייגן פאליטישע אין פראקטישע ציוניזם. השלמ־אנ אין דעריכטאנגס פון דיין אנגס אלע פרעזידיום. פליגט אנטי ווייצמאן אין דער עפנונג פון דער ייִדישער קאלאניאל באנק. עגנטיגע אטגאנג־קאנטינט: פריאנ. אנא דער־ארבייט (פרעזידענט). י. יאזעפאוועל. א. הארטפעלד. מרגולעס. אין נאם דאקטאלאר.

עלטער ציוניסטישער קאנגרעס

פון ב'ן בין ד'ן אונטערגאנג 1913 אין ווין

אנטאל 100 דעלעגאטן. נייטיג פיקדלעגאיס. רעפעראט אין הערצאנס דונגן דער הערצאנטער אנגיקדונגס. השלמאנ בליבן ווייטער ווייטער פון דער ייִדישער קאלאניאל־באנק אין פון ייִדיש נאציאנאל'פאנד. פארדיגנט פון דער פערטאנגנ־קאנטינט: דר. מ. ווייצמאן. פרעזידענט פון עגנטין אטגאנג־קאנטינט: פריאנ. אנא דער־ארבייט. ווייצ־פרעזידענט: דר. מרגולעס.

פון 1914 ביז 1918 — דער־קריג ווייטער לעבאן. באלטי־דעלאר דאנצינ נ'ינער האנטאנגער דזעלן. אייגנטרעס פון עגנטין בויליגן אין ירושלים אין־ער דעצעמבער 1917. עגנטיגע בויליגנדונג פאר־דאלטנג אין אויליקראיאר. 1920 — נאר דעגא אין דאנדאנער ציוניס־טישע יעדילקנע קאנפערענץ. ווייצמאן ווערט אויטגעקליבן אלס פרע־זידענט. נאר־דיר הערצל

א שפּאַנענדיק יידיש יינגעלע, אויף חצינען טעמפּעל־קינדער, זאָגן מבינות אַז אויס קומט פאַר אַ גלענצנדיק אויסנעם אַלע מינע קינדער.

מטעמלי בלעקמאַן, אַלס אַ קינד פון פינף יאָר

תמיד נאָך דיר דרייען נאָכ גרייט פאַר זיך, אַז זיין בוך בעזיטן אויז אַן אַן. אַזוי אַזוי אַן אַנגעבענער שילער אין דער באַרימטער „אויא פּאַפּנער אינסטיטוט" פאַר יידאָנע. נעמען אַן נעזאָנ אַן אַן פּאַליטיק פון קינדער אַבנן הערטס דאָס אַז טעמעלים דאָרט. אויז אַן אַן אַזוי אַזוי אַזוי

ווייטשעפל לעבן...

דער אלמאנאך פון „לשון און לעבן"

עס באַגרייפלעך זיך אין אים בי אַלע שריבער און פּאָעטן, אַזוי ווי: שריי נוש, אַז.

* אַז באַקומען בי אַלע בוכהענדלער און אין די יידישע בוכלעכער בעלעסטן און ווייטסטן.

אין בן אמרי, 11 פּאַרטנער סטרים, ה.

זעמסיק, דעם 20טן יולי, 8 פריהער

ייִדישער הומאָר אין ענגלאַנד

א. ה. קיזער, קיטי בראַון: בריף, דאַכאַטעקיסקי, ה. קאַהאַן און מעהר עטער.

אַרויסגעבער: אַלטע פּאַלטאָק. פּאַרטיין: א. ל. שטאַנגל.

א האַרציקן מזל טוב

דעם באַקאַנטן ווייטשעפלער חזן ברוך טמרוס און טרוי זי דער בר־מצוה

פון זיער זון לייב. הרשענט מיר א האַרציקן מזל טוב און טיל נחת.

שוין אַרויס פון דרוק קייטי בראַונס גייסט בוך

„אַלץ אין איינעם"

גיט פּעליצאַנען, מעגן און דעקאָראַציעס, זי באַקומען אין יעדער יידישער בוכהענדלונג און בי אים מחבר:

KATIE BROWN, 26, Clickland Street, E.1.

פּרייז 15 ש. 6 פ. פּאָסט פריי.

---

* אין חדר אַריין . . 50 שילינג
* אין זכות פון די טעג . . 3 שילינג
* ווינגענדע רעיונות . . 7 שילינג 6 פּענס
* די גאולה שעה . . 7 שילינג 6 פּענס
* ווייזאַנען און אייזעלשטיינער . . 1 פּענס

(אין דריי טייל. אַלזאַסיש)

די ביכער זי באַקומען דירעקט פון מחבר:

MOSHE OVED, 26 *Museum Street, London, W.C.1.*

א. קאַלמאַן. נרשון בעשאַלם, ה. מיכל און דער ייִנטשעקער אַריאַלס פּנים בוקבריס

אין א בעגלית אַרויסגעגעבן, קם דרוקן זיך פריהערנדן. מרדכי פון דקרעמאַל: דערין דער

בעכבר. ביכער גייסן אַרויס.

דערין בעגרעבנרים ביכער דאַכאַטן. „א טעמפּס אין שיקן", אין אַנדערן שלם

בעלעבן שטעכלעדיקאַרט אויף בייטשער לאַנדיג בעגעגנען; עס אין דאָס אַנד

ייטשעבנערג טעמעל, דעלבעם אין שרין אַרטיקעבנאַכטן און אין אַנדי טיל בלוט

אַנגעלאַנגען און די צוויי בלוטיקע פּלאַמעס; עס אין דער גרויליקן גרעלדיקער

דאַרייקן דאָס דער שייטער היל דאָס מאַכאַלינס אַטרעטיקן אַזעם נגן

שעם קלאַרע בעקאָנען דאַרם עס מיטאַטראַגן לאַנדיג עולם. דאָס מיך. אַנבעי

דעבן אויף הנבראַלאַ. דעם באַלדרעטיקן אַזעם מאַרלאַ „בעדיק הנתנדי".

אַבב. דין דאַכאַן מין אַלטעבלעבן „אַרייקן דרעל אין דאַכאַרי". דעלבער

אין בעם אַרייקע יאַר אַרויק דערבייקן אין קאַלדיקער אַרבערזבאַנד אין נגי

קדיזע נעבאַרן מיט א פריק פאַר דער קאַלדיקער לייטראַבאַנד אין אַרטאַרדיק.

די דאָס בעטעבן מיר אין די לעבעבן יאָרן אַרבן דאַרטיקן דאַבערבעבן. אין דער

מיטי דאָס באַקומען דערבאַר א נאַלדבעבם בעדאַל...

בערבעבר אין אַזעם דיזער אויף אַרייקע טעג ביי אַבן אין לאַנדאָן. אויף

דין מאַרבעטעל פון יעראַל קין בייאַרק. דין באַטרעבעדיג נאַר מדינה

יעראַל אין אַרלבעבי. דאָס נעם דאָס מעעל מיטן טעבעל אין נאַרן דיך נאַר

דעבן. אַבער דין מיבאַלדייקעבטן אין אַזעם טעם די דעבאַלדיק. ביי דין

דין אין לאַנדאָן. א טרעק אין בעלדבעטן. נאַר א טמחדיקע באַרבעמער

דבנ מין טעבעבדיק בעגרעבנס. אין אַבבלאַרבעבע בעם דערבעלדן באַנאַנ מין

אַרייקע דערלעבעבן.

דערין בערבעבר בעבער בעם בעדיק מין אַבער אַנטערבעבעבעבעם בעם.

דאָס דאָס דיך אַטלדים אין דיך אַבבעבעבן אין אַרטאַרדיק. אין נאַר דעם מין

מיט יאָרן. דאָס מיר דאָס אַזעם נעמען אין בר נאַר אַלץ בעבליבן דער

דעבער אין מרדכי — א מלבר מיט מעבאַרדיקע פלעבער! — מין דעבעבן מיל

דאָס נאַר א מר אַז דערדאַרבן.

דער אַטעם אין אַבטערבעבעבן בעדאַרן. מיר לעבן אַזעם אַזעם דיר מין

דערבעלדעבדאַר. אַבער די בעבליבעבע אַרייקן דאָ אין דאָרט. די בעדאַבעבער

אַזעם אין אַבבעבדיקע דעלן דין די מבאַרבעבעבעבע בעדאַרבעבן אַבבעבדיק אויף

דעלבע די מאַרבעבע. די מאַרבעבע דעלן דיך דיך יידיקדיק דיבלבן. מיט מאַרבעבי

בעבעבע מעדיקער לעבעבע. אויף דעלבע מאַרבעבע בלעבער דעלן לעבעבדיק דיבן.

ב.

מיטטייליונגען אויבער די קומענדיקע שבת־נאַכמיטאָגס

(אין בערנאַרד־באַרן מעמלעכע 11 בערנער סטרים. 3.1 — 3 פ. דייטש)

שבת, דעם 1טן יולי — דאָס טאָמאַ אין לעבעדיקע מין אַמרי.

שבת, דעם 11טן — יחסי מרבעל: דיר. הקיבל אין מדינת יעראַל.

שבת, דעם 18טן — שלמה אייזלבאַר: אַזעבער אַיבן נאַמען בעאַלק.

שבת, דעם 25טן — דיר. מיטלים: מיין אַבבעדיקע יעראַלבעבעבע.

לשון און לעבן

חודש־שורנאל פאר ליטעראטור, טעאטער, קונסט און קולטור

נומער 8 (נומער 19) צוויי־לעטנער יאָרגאַנג אויסגעגעבן לאָנדאָן

redigiert von A. J. Steinberg

אינהאַלט:

שכיחתם בחורתם (בקיאיקטערים־נעראַטיוו — הייטערבאַנד הערשאַ) ... יי 3
נאַקט (אַ חל־אַבערבער שיר) ... יחזקל נייגאַן 4
דיינע שפּנים (ליד) ... רקידה שטיינבערג 6
באַלד שעריים — די פּעסטונג שוין די „בטחוי קיראַי" ... נדליה שטיינבערגער 7
יידישער בלוט אויגן קסטעריקן נעשטאַן פונם ישראל־דיקן יעזוב
דר. חלל שטיינער 8
די אויפשטעלונג פון דער פיסטנטס ... י. ל. מיין 11
די „לאַנטבודי בייבאַרטוי" (פּאָעמע) ... 15
לידער אין מאַנטן ... א. נ. שטיינבאַל 18
ז דרעאַקיש נאַכט ... 20
ז שטוב אין שטעטל פון יצחק אַנטאָרעס (רעפּעריטאָר יחיאל בראַנטערין) 21
פון באַלד בין ייִדיש: (אַנטלעם דעם אויטאָבאַיאָגראַפיע
דאַנטאָן) ... יחזקל מיינגאַל 25
ביבליאָגראַפיע פון דעם אויטאָבאַיאָגראַפיע ייִדיש פולער דאַנטאָן
א מין יאָר 1951/1952 ... 29
אין טיר דאָ אין לאָנדאָן ... 31
ייִדיש לעבנדיקער שכל נאַכקלאַנגען ... 32

קויפן | שיקן אין 6 מענט

אַבאָנעמענטפּרייז 15/6 פאַר אַ יאָר

אין אַמעריקע 3־מאָל דאָלאַר אַ יאָר

By Appointment, Dealer in Antiques to H.M. Queen Mary

CAMEO CORNER

ALMANAC OF JEWELS

exhibited monthly in the main window

January	*Renaissance Jewellery.*
February	*Brass.*
March	*Sculpture by Mordecai Ozed.*
April	*Curios.*
May	*Stuart Jewellery.*
June	*Children's Jewellery.*
July	*Cameos and Intaglios.*
August	*Georgian and Victorian Jewellery.*
September	*Antique Jewish Ornaments.*
October	*Oriental Jewellery.*
November	*Precious and semi-precious Stones.*
December	*Devotional Jewels and Christmas Presents.*

26 MUSEUM STREET, LONDON, W.C.1

Museum 0461

CLOSED ALL DAY SATURDAYS

LEYTON KNITWEAR CO. LTD.

MANUFACTURERS OF KNITTED GOODS & SPORTSWEAR

IMPORT - - EXPORT

318 Lea Bridge Road - Leyton, London, E.10

Telephone: STamford Hill 2370

IDEAL TRIMMINGS LTD.

Manufacturers of Shoulder Pads and Fancy Goods

Prompt Deliveries

118-120 CLAPTON COMMON, LONDON, E.5

Published and Edited by A. N. Stencl, 50, Philpot St., London, E.1

Printed in England by the Naird Press, 120-133 Cavell St., London, E.1